LIETUVIŲ DIENOS

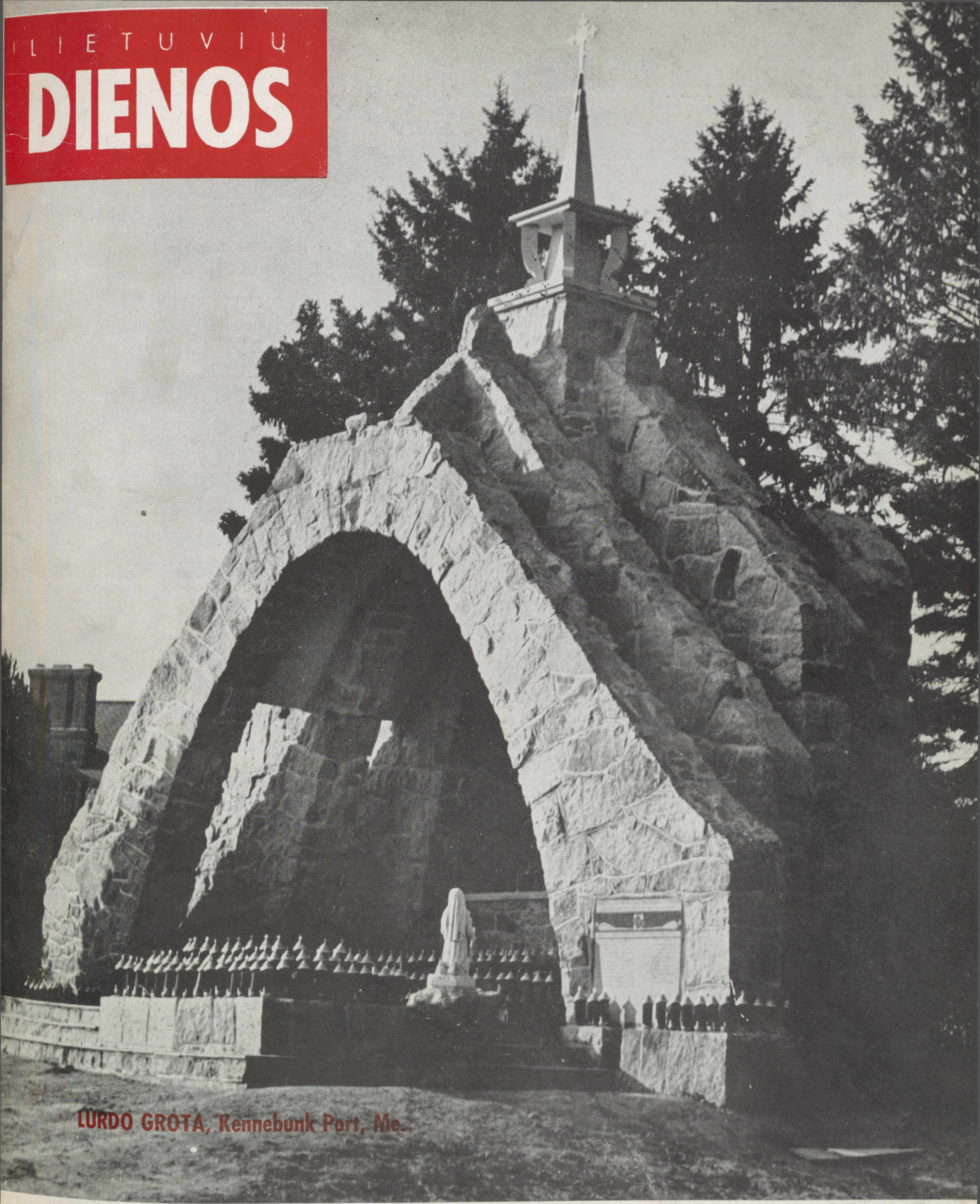

LURDO GROTA, Kennebunk Port, Me.

LITHUANIAN DAYS

NOVEMBER, 1953

1953 M. LAPKRIČIO MĖN.

1953 M. LAPKRICIO MEN. NOVEMBER, 1953

Nr. 9 (38) IV metai Vol. 4 No. 9

TURINYS

CONTENTS

Simas Sužiedėlis, INSTAURARE OMNIA IN CHRISTO 3
PRANCŪZAI SU MUMIS, pasikalbėjimas su R. Schmittlein 5
Vl. Adomavičius, ANTRASIS VABALNINKAS 8
Concha Espina, SESUO MEILĖ 10
Alfonsas Nyka-Niliūnas, PAVASARIO SIMFONIJOS EPILOGAS 11
St. Lušys, VLIKo ATSIRADIMAS IR DARBO PRADŽIA 12
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI 16
NAUJOS KNYGOS 16
CONGRESS TO INVESTIGATE SOVIETS by S. Bredes 17
LITHUANIAN ENCYCLOPEDIA by J. J. Canavan 18
LITHUANIA'S LAST DAYS by S. Blair 20
LITHUANIANS MAKE NEWS 21
LITHUANIAN AFFAIRS IN THE U. S. PRESS 22

Juozas VITĖNAS ..... Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Leonardas VALIUKAS ..... Vyr. Redaktoriaus Pavad. / Managing Editor
Milton C. STARK ..... Angliškos dalies redaktorius / Editor of English Section
Povilas PUZINAS ..... Redaktorius-dailininkas / Art Editor
Juozas KOJELIS ..... Literatūros sk. redaktorius / Literature Editor

Redaktoriai atskirose vietose / Assistant Editors — A. BAJORINAS, Toronto, Ont., Canada; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.,; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; A. VINGIS, Melbourne, Australia; V. VOLERTAS, Philadelphia, Pa.; V. ŽVIRZDYS, Madison, Wisc.

Antanas F. Skirius, leidėjas /Publisher

Juozas URBONAS ..... Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir administracijos adresas:
Address all Editorial and Subscription Mail to
9204 S. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF
Phone - PL. 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" yra sujungtos su "KALIFORNIJOS LIETUVIU"
"THE LITHUANIAN DAYS" is combined with "CALIFORNIA LITHUANIAN"

Leidžiama kas mėnuo, isskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August

Atskiro numerio kaina 45 centų Single Copy 45c

PRENUMERATA metams — $4.00 bet kokiame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00

SUBSCRIPTION $4.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00

Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Grotto in honor of Our Lady of Lourdes, designed by J. Mulokas, a Lithuanian architect from Chicago, Ill. The steeple is constructed in a similar method to those that dot the countryside of Lithuania. — Kennebunk Port, Maine.

Photo by V. Maželis

Back Cover

Scene of play between rival basketballers, the Chicago Perkūnas team vs. the Canadian Vytis, at the Canadian-American Lithuanian sports play-offs, Sept. 4-5, Chicago, Ill. P. Urbučio foto

"LIETUVIŲ DIENŲ" PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Amsterdam, N. Y. — J. Čyvas
Athol, Mass. — J. Benešiūnas
Baltimore, Md. — K. Bradūnas; A. Česonis
Boston, Mass. — Rev. J. Klimas; S. Minkus; A. J. Jokubaitis
Brockton, Mass. — F. Mandeikis; C. P. Jurgelun; K. Keblinskienė
Brooklyn, N. Y. — "Gabija"; J. Ginkus
Chicago, Ill. — Bal. Brazdžionis; A. Aušiuriene; J. Karvelis; J. Kartanas; S. Metricks; St. Penčyla; K. Prišmantas; Shimkus; B. Urbonas; P. Urbutis; A. Valavičius; K. Bružas; K. Babickas.
Cicero, Ill. — A. Stasiulaitis; Pareigis.
Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rocevičius
Detroit, Mich. — P.Palteraitis; Vl. Pauža Al & Al's Confectionery
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis; A. Rudzitas
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Hartford, Conn. — J. Sekys.
Kenosha, Wisc. — V. Gaidelis
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Maspeth, N. Y. — P. J. Šlapikas
Miami, Fla. — Kun. A. Tamolunas; C. K. Braze
Newark, N. J. — K. Trečiokas
Omaha, Nebr. — J. Cicėnas; kun. L. Musteikis
Pittsburgh, Pa. — Ch. K. Pikiel.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška
Providence, R. I. — K. Čiočys
Rochester, N. Y. — A. Sabaliauskas; V. Zmuidzinas.
Shamokin, Pa. — J. D. Taunis
St. James, L. I., N. Y. — B. Čeponis
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus, J. Gaidys.
Waukegan, Ill. — A. J. Sutkus.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas; J. V. Stanislovaitis.
Worcester, Mass. — A. Gražulis; P. Pauliukonis; "Amerikos Lietuvis".

KANADOJE:

Bedford, P. Q. — V. Brilvicas
Hamilton, Ont. — J. Pleinys; E. Gumbelevičius.
Montreal, Que. — P. Rudinskas
London, Ont. — K. Kudukis.
St. Catherines, Ont. — A. Dauginaitė
Sault-Ste-Marie, Ont. — V. Mockus
Sudbury, Ont. — V. Montvilas
Ottawa, Ont. — A. Paškevičius.
Port Colborne, Ont. — J. Skaistys
Toronto, Ont. — V. Aušrotas; J. Kriščiūnas; A. Kuolas; J. Smolskis.
Windsor, Ont. — O. Ražauskienė.
Winnipeg, Man. — S. Bujokas

ANGLIJOJE:

A. Gerdžiūnas, 6 Beechey St., Oldham, Lancs., England; **D. Daunoraitė,** London; **P. Dragūnas,** Birmingham; **J. Jurevičius,** Bradford; **K. Steponavičius,** Manchester; **V. Zdanavičius,** London.

AUSTRALIJOJE:

Vl. Balsys, Canberra, A. C. T.; **L. Baltrūnas,** Melbourne; **L. Bartašius,** North Geelong; **kun. P. Butkus,** Sydney; **kun. P. Jatulis,** Adelaide, S. A.; **J. Rugelis,** Sydney; **J. Skirka,** Cabramatta, N. S. W.

PIETŲ AMERIKOJE:

Kolumbija — K. Klastauskas, Medellin; Jazbutienė, Bogota.
Venezuela — Kun. A. Sabaliauskas, Caracas

LIETUVIŲ
DIENOS

Amerikos Lietuvių Tarybos ir Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto delegacija su kongr. Charles J. Kersten lankosi pas JAV pasiuntinį Vokietijai dr. James Conant Vakarų Vokietijos sostinėje Bonnoje. Iš kairės dešinėn: ALT atstovas inž. A. Rudis, kongr. C. Kersten, LAIC direkt. M. Kižytė, dr. J. Conant, VT pirm. K. Žalkauskas, VLIKO narys T. Šidiškis, latvių min. R. Liepinš ir VLIKO narys dr. P. Karvelis.

Bonn Germany - Scene above took place when Rep. Charles J. Kersten and representatives of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania as well as those of American Lithuanian Council visited Dr. James Conant, U. S. high commissioner to Germany. From left: representative of the American Lith. Council A. Rudis, Rep. Kersten, M. Kižytė, Dr. J. Conant, executive chairman of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania K. Žalkauskas, T. Šidiškis, Latvian minister R. Liepinš, and Dr. P. Karvelis.

Instaurare Omnia in Christo

SIMAS SUŽIEDĖLIS, Brooklyn, N. Y.

Kai uola suskeldėjo, Kristui pakibus ant kryžiaus, nuo tos valandos skylinėja ir žmonija. Dalis jos eina su Kristumi ir dalis atsigręžia prieš Jį. Vieniem Jis yra Dievas, kitiem - tik žmogus arba niekas; vieniem - išganymas, kitiem - pasipiktinimas ir prapultis. Ta praraja žmones skiria pagal paties Kristaus žodžius: "Kas ne su manim, tas prieš mane."

Uolos skeldėjimas buvo tarytum ženklas, kad ji apgaubs Kristų, nuimtą nuo kryžiaus. Ir skylinėjanti žmonija yra ženklu, kad susijungs apie Kristų, kai bus nuimta nuo laiko tekmės. Apie tai rašo šv. Povilas laiške efeziečiams: "Dievas leido mums pažinti savo valios paslaptį... laiko pilnybei atėjus, atnaujinti Kristuje visa, kas yra danguje ir kas žemėje" (Efez. 1.9-10). "Atnaujinti" lotyniškai pasakomas žodžiu "instaurare", o graikiškame originale - "anakefalaiosastai". Pažodžiui verčiant tai reikštų "palenkti po viena galva" arba, kaip arkivysk. J. Skvireckas paaiškina šv. Rašto komentaruose, "suvienyti po vienu viršininku". Kristus yra Viršininkas arba Galva visos žmonijos, kuriai istorijos srovėje duota laiko apsispręsti – jungtis apie Jį arba prieš Jį. Vidurio kelio nepalikta. Duotas tiktai ženklas, kuris žmones išskiria - tai kryžius. Jo papėdėje pleišėjo uolos, o dabar ties juomi skylinėja žmonija.

Kryžiumi žmones ženklinant buvo pradėti krikščionybės laikai. Jų pradžioje šv. Povilas žodžiu ir laiškais kvietė visus jungtis apie Kristų. Ypač stipriai jis tai pabrėžė laiške efeziečiam. Laiškas buvo rašytas Nerono laikais iš nelaisvės Romoje, kur žmogus valdovas buvo apšaukęs save dievu ir viso pasaulio viršininku. Povilas nurodė kitą Viršininką, Kuriam yra duota visa valdžia danguje ir žemėje ir kuris, amžių pilnačiai prinokus, visa apie save sujungs. Bet tas jungimasis jau dabar turįs prasidėti žmogaus atsinaujinimu. Apaštalas moko, kuo tas naujas žmogus, krikščionis, turi išsiskirti iš kitų: "Kitados jūs buvote tamsybė, – rašo efeziečiam, – o dabar esate šviesa Viešpatyje". Ta šviesa turinti išsklisti į pasaulį ir apimti visą žmonių bendruomenę, kaip vieno Tėvo vaikus, kurie jungiasi šeimomis, tautomis ir valstybėmis. Kituose laiškuose kalbėjęs daugiau apie žmogaus išganymą, laiške efeziečiam šv. Povilas ypač pabrėžia bendruomeninį žmogaus ryšį su Kristumi.

Prof. Dr. J. Holzner, vokietis teologas, parašęs patį stambiausį veikalą apie šv. Povilą, nurodo, kad tas jo laiškas iš kitų žymiai išsiskiria savo išraiška ir mintimis. "Jo pradžia, — pastebi Dr. J. Holzner, – yra tartum koks religinis himnas Dievui, o toliau perena į mistiką ir taip gilią, lyg apaštalas būtų vizijos pagautas". Sakytume, toje vizijoje jisai ir matė, kaip viskas jungiasi apie Kristų amžių baigmėje.

Dabar dar esame laiko tekmės nešami, bet nešami amžinybėn, į kurią po Kristaus nutekėjo jau devyniolika šimtų metų. Krikščionybė per tą laiką plačiai išsišakojo ir išaugo. Ji pralenkė savo kelyje daug neronų, kurie taikėsi užimti Dievo vietą žemėje, bet vis sutinka naujų. Nemaža jų iškyla iš pačių krikščionių, kurie atsigręžia prieš Kristų. Jie taip pat nuo skeldėjimo nėra apsaugoti kaip ir kiti

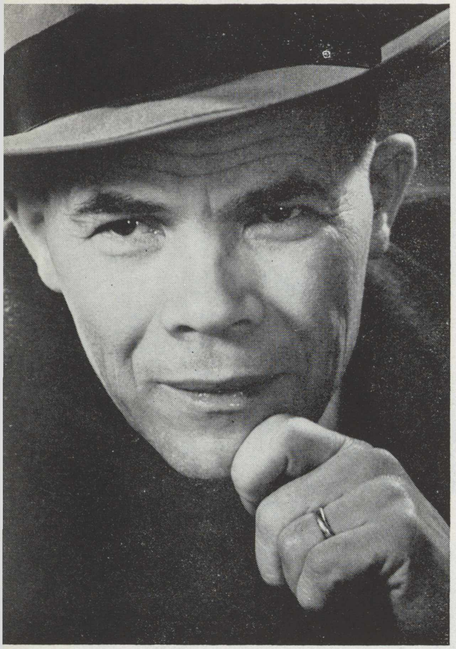

Simas Sužiedėlis, Brooklyn, N. Y., "Darbininko" vyr. redaktorius ir Ateitininkų Federacijos vadas. Žiūr. jo str. 3 p.
Simas Sužiedėlis, Brooklyn, N. Y., Editor-in-Chief of the Lith. semi-weekly "Darbininkas" and President of the "Ateitis" Federation, ass'n of Lith. Catholic intellectuals. (Read his article on Page 3.) V. Maželio foto

žmonės. Nėra visai apsaugoti nė nuo grįžimo į pagonybę. Dėlto po devyniolikos amžių popiežiui Pijui X, užėmusiam Apaštalų Sostą, teko pakartoti apaštalo šv. Povilo žodžius, kvietusius nebebūti daugiau pagonimis, o "apsivilkti nauju žmogumi" — atsinaujinti Kristuje.

"Visa atnaujinti Kristuje" buvo popiežiaus Pijaus X siekinys, pabrėžtas pirmoje jo enciklikoje "E supremi apostolatus" (1903.X.4). Taigi lygiai prieš 50 metų tasai uolus ir taurus Kristaus Vietininkas, dabar jau paskelbtas palaimintuoju ir laukiamas pripažįstant šventuoju, rašė visam pasauliui: "Netrūksta žmonių, kurie dieviškus dalykus saikinėja žmogiškuoju mastu... Jie tai daro tam, kad pateisintų savo nusistatymą ir savo norą nebe pakilti iš žemės reikalų". Tai esąs klaidus nusistatymas. Nuo Dievo nuslydusi žmonių bendruomenė turi būti į Jį grąžinta, atkreipta į Kristų (instaurare omnia in Christo), nuo Kurio daug kas nusigręžtąs tik dėl to, kad Jo gerai nepažįstąs. Krikščionių yra pareiga geru pavyzdžiu ir artimo meile nuklydusius grąžinti į Dievą.

Dar būdamas Mantuos vyskupu Pijus X rašė, kad Dievas vejamas iš valstybinio gyvenimo, išjungiamas iš mokslo tyrinėjimų, nerandama Jam vietos mokykloje ir šeimoje, išprašomas iš vargšo lūšnos ir turčiaus rūmų, neigiamas galingųjų ir silpnųjų. "Atrodo, kad dar nebuvo kartos, kuri būtų taip sutraukusi sandorą su dangumi". Jai atstatyti Pijus skyrė visą savo vienuoliką popiežiavimo metų, vadovaudamas savo siekiu "Instaurare omnia in Christo".

Tie Pijaus X raginimai rado gyvą atgarsį katalikų visuomenėje. Jo enciklikų temomis buvo sakomi pamokslai, dažniausia kartojant aną jo mestą šūkį, ir laikomos paskaitos draugijų susirinkimuose. Kūrėsi ir nauji katalikiški sąjūdžiai, ypač Vokietijoje, Prancūzijoje ir Belgijoje. Tačiau vienintelis iš jų, pasirinkęs savo šūkiu "Visa atnaujinti Kristuje", buvo Lietuvoje ateitininkai. Jie taip pat jau sveriasi per penktąją dešimtį metų.

Ši pirmoji dvidešimtojo amžiaus pusė iškėlė į paviršių tai, kas jau ilgą laiką, nuo humanizmo laikų, brendo ir skylinėjo žmonių bendruomenėje, vis labiau ryškėjant prarajai tarp Dievo gynėjų ir jo priešininkų. Pastarieji dangstėsi ir tebesidangsto visokiausiais vardais ir šūkiais, dažniausia užsiklostydami tuo, kas "pažangu ir modernu", bet kas tariamai nesutinkąs su tikėjimu. Jau popiežius Pijus X jų klaidas išvyniojo savo enciklikose "Pascendi" ir "Lamentabili" tvirtindamas: "Nėra tokios religinės tiesos, kurios jie nepultų ir nesistengtų modernizmo vardu paneigti". Religijos neigimas yra priveděs žmones į tą akligatvį, kuris šiandien yra užtvertas be atlydo kartojama geležine uždanga. Ir vis dėlto Kristaus vardas viešame gyvenime mažiau kartojamas.

Yra laisvė kievienam dabartinę padėtį vertinti savo akimis. Tačiau, jei tos akys įstengs bent kiek atsiplėšti nuo žemės ir pažvelgti giliau, saikėjant ją ne vien žmogiškuoju matu, kaip yra įspėjęs Pijus X, tai gelmėje pamatys prasivėrusį plyšį, kuris eina per visą žmonijos istoriją: jis verčia apsispręsti už Dievą arba prieš Jį.

Kristus tą žmonijos skylimą dar pagilino. Net ir drungniesiems nepaliko jokio liepto pasisupti ant vidurio. Vidurio nepalikta. Palikta tiktai išganymo ženklas. Jisai su Kristumi sujungia arba nuo Jo atskiria.

Tautos istorija yra geriausia tautos mokytoja.

Lietuvis brangina savo tautos praeitį ir tautinius papročius.

Lietuvis stengiasi būti vertas savo protėvių, kad paliktų pagarbų pasididžiavimą savo palikuonims.

(Iš Lietuvių Chartos)

"Penkių didžiųjų" susitikimas šią vasarą Romoje, Italijoje. Iš kairės dešinėn. pik. J. Grinius, dirbąs prie Amerikos Balso lietuvių sk. Muenchene; M. Krupavičius, VLIKo pirmininkas; S. Girdvainis, Lietuvos pasiuntinys prie šv. Sosto; St. Lozoraitis, Lietuvos diplomatų šefas; K. Žalkauskas, VT pirmininkas.
Meeting of the Lithuanian "Big Five" this summer in Rome, Italy. Left to right: J. Grinius, Voice of America official at Munich, Germany; M. Krupavičius, Chairman of VLIK; S. Girdvainis, Lithuanian envoy to the Holy See; S. Lozoraitis, chief of Lith. diplomats; K. Žalkauskas, executive committee head of VLIK.

Prancūzai su mumis

PASIKALBĖJIMAS SU RAYMOND SCHMITTLEIN

Prancūzijos Parlamento nariu, mokslininku ir kartu prancūzų armijos generolu, dideliu lietuvių draugu, profesoriavusiu prieš paskutinį karą Vytauto D. universitete Kaune.

— Yra balsų Amerikos ir kitų kraštų spaudoje, kad Vakarų kultūrai, civilizacijai ir nepriklausomybei Europoje dienos būsiančios suskaitytos, jei demokratinio nusistatymo vakariečiai vieningai nepasipriešinsią Sovietų Sąjungos užmačioms. Kokia Jūsų nuomonė būtų šiuo klausimu?

— Yra tikra, kad milžiniškos Sovietų Sąjungos galybės atžvilgiu, kurios erdvė pritaikyta prie moderniškos technikos, Europa, su savo begalybe viena kitai pavydinčių ir viena kita nepasitikinčių tautų, dėl savo kraštutinio skirtingumo sudaro lengvą grobį. Tikrumoje, Europa šiandien atrodo Sovietų Rusijos akivaizdoje taip, kaip Balkanai Austro-Vengrijos akivaizdoje prieš penkiasdešimt metų. Aš esu įsitikinęs, kad tik demokratijos idealui ištikimų Europos tautų sąjunga gali sulaikyti sovietų smūgį.

— Amerikos spaudoje yra balsų, kad karinio konflikto metu tarp Sovietų Rusijos ir laisvojo pasaulio Prancūzija dėl didelio skaičiaus komunistinio nusistatymo žmonių nepajėgtų kariauti vakariečių pusėje. Kokia Jūsų nuomonė tuo klausimu?

— Balsai, kurie amerikinėj spaudoj kelia abejojimų dėl pozicijos, kurią užimtų Prancūzija konflikto atveju tarp laisvojo pasaulio ir bet kokio agresoriaus, turėtų prisiminti, kad 1939 metais konflikte tarp laisvojo pasaulio ir agresoriaus, Prancūzija, turėdama tiek pat komunistų, kiek ir šiandien, savo laisvu noru atsidūrė laisvės pusėje. Pažymėtina, kad Amerika žybčiojo savo nedalyvavimu ir kad ji įstojo į konfliktą tik priversta, po užpuolimo ant Pearl Harbour ir po Hitlerio karo paskelbimo 1941 m. gruodžio 8 d. Šitie balsai turėtų taip pat prisiminti, kad nuo 1945 m. Prancūzija viena palaiko kovą su komunistiniu pasauliu Indokinijoj, aštuonių tūkstančių kilometrų atstume nuo savo bazių, ir kad ji iki šiol negavo jokio kito atpildo, kaip amerikinės spaudos pasijuokimus iš jos kolonialinių aspiracijų. Kai 1950 m. Amerika turėjo dėl komunistų agresijos daryti intervenciją Korejoje, ji apeliavo į visą pasaulį, prašydama padėti jai materiališkai ir morališkai šitame kryžiaus žygyje; pagaliau pasiskubino karą baigti. Europoje yra bendra nuomonė, kad konflikto atveju tarp laisvojo pasaulio ir Sovietų Sąjungos Amerikos intencija yra duoti ginklų, bet tikėtis prancūzų krūtinių.

— Kodėl toks didelis procentas Prancūzijos piliečių kiekvienuose rinkimuose pasisako už komunistų kandidatus?

— Komunistų rinkėjų skaičius nėra apčiuopiamai padidėjęs nuo 1920 metų. Jei jis pasilieka taip pat pakilęs, tad iš esmės tai pareina nuo socialinio skurdo, to neišvengiamo karo padarinio, kuris tačiau sudaro kontrastą su kai kurių skandalingu pralobimu. Būtų didelė klaida tikėti, kad komunistiniai rinkikai esą komunistų partijos nariai ir klausą jos įsakymų. Tai esmėje yra opozicionieriai.

— Kaip prancūzai žiūri į Konrad Adenauer laimėjimą Vakarų Vokietijoje? Ar nesibijo stiprėjančio savo kaimyno?

— Bendra prancūzų nuomonė yra ta, kad Konrado Adenauerio pergalė yra daugiau vokiško atgimstančio nacionalizmo, negu jo partijos pergalė. Jei iš vienos pusės vokiška CDU (Krikščionių Demokratų Unija) duoda geresnių garantijų Europos nuraminimui, negu socialdemokratijos, tai nereikia užmiršti, kad Adenaueris visada turėjo rivalizuoti su Schumacherio nacionalistine demagogija. Faktas, kad visos partijos iš kraštutinės dešinės, — iš nacių revanšo ar komufliažo — balsavo už Adenauerį. Ne Vokietijos galybės bijo Prancūzija, bet sąjungos su kaimynu, kuris perdaug galvoja apie karą.

— Ar be karo įmanoma laimėti prieš Sovietų Rusiją ir išlaisvinti iš vergijos jų pačių žmones ir eilę pavergtų tautų, — jų tarpe ir Lietuvą? Jei taip, tai kokių priemonių turėtų imtis laisvosios tautos?

— Būdamas paskutiniu politikos argumentu arba, tiksliau sakant, politikos ženklu, kad ji yra bankrutavusi, karas yra neleistinas po dviejų pastarųjų pasaulinių karų patyrimo kaip normali priemonė bet kuriai problemai išspręsti. Atrodo, kad geriausias būdas taikai Europoje užtikrinti ir visoms pavergtoms tautoms išvaduoti — tai sudarymas Europoje politinės pajėgos, galinčios atsverti sovietinę galybę. Ši jėga šiandien neegzistuoja, nes Europa yra balkanizuota. Politinės Europos federacijos įkūrimas yra pirmasis tikslas, kuris turi pagyvinti europiečius, ir vienintelė priemonė, įgalinanti ginčytis su rusais. Nelaimei, šita politinė Europos federacija yra sunkiai sukompromituota kvailos Jungtinių Valstybių politikos, kuri pirmiausia pancro sukurti Europos armiją. Visiems prancūzams armija yra valstybės institucija; ji nėra kevalas, apie kurį susidaro valstybė. Ši koncepcija, kuri tebuvo imperialistinės Vokietijos ir kuri kilo iš Teutonų Ordeno,

Raymond Schmittlein, Prancūzijos parlamento narys, generolas ir kartu mokslininkas, kelių prancūziškų knygų apie Lietuvą autorius, prieš paskutinį karą kelerius metus profesoriavęs Vytauto D. Universitete Kaune. Žodžiu ir raštu vartojąs lietuvių kalbą Skaityk pasikalbėjimą su juo šiame puslapy. Jo šeimos kitos nuotraukos 6 psl.
Raymond Schmittlein, member of the French Parliament, general and scholar, author of several books on Lithuania. In pre-world war II days he taught at the University of Vytautas the Great in Kaunas. (See interview on this page.)

R. Schmittlein turi ir ūkį, kuriame po karštų parlamento debatų pailsi. Čia matome ponią Schmitttlein ūkio kieme lesinant kalakutą.

R. Schmittlein is the owner of a farm where he vacations between sittings in the French Parliament. Mrs. Schmittlein is shown here feeding a turkey in their yard.

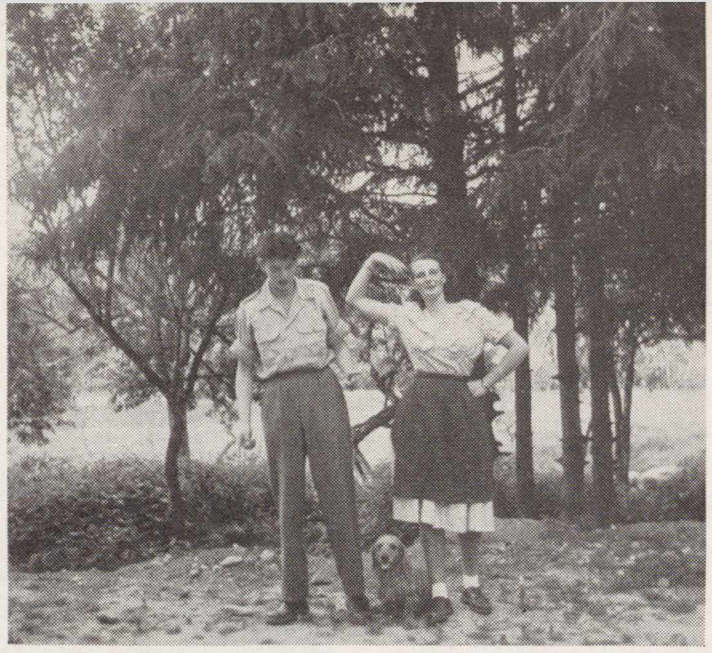

Ponų Schmittlein'ų sūnus ir duktė: Raymond, Jr., 20 metų, ir Christiane, 18 metų, gimusi Kaune, Lietuvoje.

Son and daughter, Raymond Schmittlein Jr. and Christinae, the latter, 18, was born in Kaunas, Lithuania.

Nuotrauka divono, padovanoto Freiburgo i. Br., Vokietijoje, lietuvių Dailės Mokyklos studentų R. Schittlein'ui. Šį divoną jis laikąs ant sienos priekiniame savo kambaryje. Gedimino kryžius kartu yra ir Laisvosios Prancūzijos ženklas. Datos pažymi Lietuvos ir Prancūzijos laisvės netekimą 1940 m. R. Schmittlein rašo: "... tuo ženklu mes nugalėjome, ir aš tikiu, kad Lietuva tuo ženklu nugalės".

Photo of rug given by Freiburg Lithuanian art students to R. Schmittlein, member of France's Parliament. It hangs in his vestibule and bears the Gediminas Cross, identical with that of Free France. Dates show loss of France's freedom and Lithuania's. Mr. Schmittlein writes: "In this sign we conquered, and, I trust, Lithuania will conquer in the same sign."

yra Prancūzijos vieningai atmesta. Europos armija, Jungtinių Valstybių perdaug išgarsinta, reikalauja ginkluotų, tėvynės neturinčių, dalinių amerikiečių vadovybėje. Šita koncepcija yra priešinga tautinei garbei ir sveikiausiai logikai. Aš pavyzdžiui priminsiu 1944 m. gruodžio pabaigos įvykius. Priešo prispausta amerikiečių vadovybė nutaria evakuoti Alzasą ir duoda įsakymą prancūzų armijai trauktis už Vogezų, paliekant Strasburgą. Šis įsakymas kariniu požiūriu buvo visai logiškas. Politiniu požiūriu prancūzų vadovybei tai buvo kriminalas palikti vos išvaduotą Strasburgą vokiečių kariuomenei, asmeniškai vadovaujamai Himmlerio. Gen. de Gaulle duoda įsakymą prancūzų armijai ginti vienąi Alzasą. Gen. Eisenhoweris pasišaukia gen. Juiną, generalinio štabo viršininką, ir jam pareiškia, kad jis į tai žiūris kaip į nepaklusnumą ir kad tokiomis aplikybėmis jis jaučiasi priverstas sustabdyti visą medžiagų ir municijos tiekimą prancūzų armijai. Gen. Juinas jam atsako, kad Prancūzijos vyriausybė nėra subordinuota svetimai karinei komandai, ir jei gen. Eisenhoweris nori nutraukti aprūpinimą prancūzų armijai, tai gen. de Gaule tučtuojau išims Prancūzijos geležinkelius iš amerikiečių armijos dispozicijos. Gen. Eisenhoweris nusileidžia: prancūzų armija pati viena gina Alzasą ir Strasburgą ir galutinai atmuša vokiečius sausio 17 d. Stai ryškus tautos suverenumo ir militarinės technikos susidūrimo pavyzdys. Mes neturėjome jokio priekaišto gen. Eisenhoweriui, kad jis įsakė pasitraukti už Vogezų, kaip natūralios apsigynimo užtvaros. Mes būtume laike nusikaltimu Prancūzijai palikti Strasburgą Himleriui. – Prieš reikalaujant, kad prancūzų kareiviai eitų ginti Vokietijos ar pasitrauktų iki Pyrenų, negindami savo krašto, reikėtų, kad Europos sąvoka būtų išryškinta. Reikėtų, kad Europos tautos laisvai psisakytų už federalinės Europos konstituciją. Reikėtų, kad būtų Europos parlamentas ir federalinės Europos vyriausybė. Aš čia neįsileidžiu į diskusijas dėl federacijos ar konfederacijos. Kol nėra jokios politinės valdžios, kuriai armija būtų subordinuota, ji nėra kas kita, kaip tik pretorioniška kariuomenė. Prancūzų armija ateityje galės būti Europos gynimo elementu. Ji negali būti subordinuota svetimai komandai, kuri nėra europinė ir dėl kurios nėra tikrumo, kad jos interesai yra europiniai interestai. Pagaliau reikia absoliučiai atsisakyti nuo kvailumo apginkluoti dabartinį vokietį, kuris visada trukdys Europos vienybės suda-

Šv. Tėvas Pijus XII priima specialioje audiencijoje Amerikos Lietuvių Tarybos atstovus ir kongr. Ch. Kersten su žmona ir dukterimi. Pirmoje eilėje iš kairės dešinėn stovi: Miss Kersten, Mrs. Kersten, kongr. Kersten, Popiežius Pijus XII, ALT atstovas inž. A. Rudis, prel. L. Tulaba, LAIC dir. M. Kižytė. Popiežius Pijus XII jau žinojęs apie priimtą Kersteno rezoliuciją ir kalbėjęs su pačiu jos autorium Lietuvos ir kitų Baltijos tautų reikalu. Kongr. Ch. Kersten ir visi jo šeimos nariai yra katalikai.

Pope Pius XII receives in special audience representatives of the Lithuanian American Council and Rep. C. J. Kersten and Mrs. Kersten. The Congressman is author of the Kersten Resolution.

Hamilton, Ont., Kanada, miesto burmistras Lloyd D. Jackson kalbasi Kanados Lietuvių Dienos, suruoštos šiais metais Hamiltono mieste rugsėjo 5-6 d.d. proga su JAV ir Kanados lietuvių veikėjais; iš kairės dešinėn: Lietuvos Laisvės Komiteto narys dr. A. Trimakas, J. Šimutis, burmistras L. D. Jackson, ALT pirm. L. Šimutis ir KLB pirm. J. Matulionis.
Mayor of Hamilton, Ont., Canada, Lloyd D. Jackson, confers with U. S. and Canadian Lithuanian functionaries on Canadian Lithuanian Day, Sept. 5-6. E. Gumbelevičiaus foto

rymą, ir pagaliau kad šita Europos vienybė yra tikriausia priemonė atremti sovietų įtakai ir pavergtoms tautoms išvaduoti.

– Ką galėtumėt pasakyti dėl Lietuvos ateities, - kaip greitai ir kokiu būdu pavyks jai išsilaisvinti iš komunistinės Rusijos vergijos?

– Lietuvos likimas yra toks pat, kaip visų Sovietų Rusijos pavergtų tautų. Jos išvadavimas pareina nuo pasaulinės politikos konjunktūros. Šita prasme galingos federalinės Europos konstitucija yra geriausias Lietuvos išvadavimo laidas. Bet nereikia užmiršti, kad, jau senu išsireiškimu, Lietuva buvo sukurta plunksna. Lietuviai neturi užmiršti to fakto, jie turi savo plunksna garsinti savo tautos egzistenciją ir savo nepriklausomybės troškimą.

– Ar sekate VLIKo (Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto) ir kitų institucijų vedamą Lietuvos išlaisvinimo kovą? Kas daugiau dar būtų galima padaryti Lietuvos išlaisvinimo darbe?

– Aš su įdomumu ir simpatija seku visas pastangas, daromas Lietuvos išvadavimui, o ypačiai VLIKo. Man nepridera vertinti, kuriuo mastu ta veikla galėtų būti dar labiau išplėsta, bet esu pasirengęs tai diskutuoti su oficialiais (VLIKo) asmenimis.

(Perkelta į 14 psl.)

LAISVOJI LIETUVA

Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio organas, pradėtas leisti Chicagoje; prieš tai buvo leidžiamas Kanadoje.

Tai šešių puslapių savaitraštis, redaguojamas V. *Staneikos.*

Prenumeratos kaina metams 4.50 dol.

Redakcijos ir administracijos adresas:

"LAISVOJI LIETUVA",
3157 E. Emerald Ave., Chicago 16, Ill.

Prašykite LL pavienių numerių susipažinimui; gausite nemokamai.

Indiana steito gubernatorius ir buvęs Amerikos karo veteranų vadas G. N. Craig kalbasi su Chicagos lietuvaitėmis, švenčiant Dariaus-Girėno lietuvių karo veteranų postui Chicagoje savo metinę šventę.

At the annual Darius-Girėnas Post festivities, Chicago, Ill. Shown chatting with local Lithuanian misses is G. N. Craig, Governor of Indiana and former commander of the American Legion.

ATHOL, MASS., LIETUVIAI

ANTRASIS VABALNINKAS

Vl. Adomavičius, Athol, Mass.

Athol, Mass., lietuvių kolonija, tai lyg antrasis Vabalninkas, nes žymi jos narių dalis kilusi iš jo apylinkių Lietuvoje. Ir naujųjų ateivių tarpe, kurių čia yra kelios dešimtys, yra taip pat vabalninkiečiai, priekyje su P. Adomavičium, buvusiu Lietuvos Vyr. Tribunolo teisėju.

Lietuviai čia ėmė apsigyventi apie 1890 metus, ir greitai čia jų buvo apie 1000 asmenų. Tiek pat jų priskaitoma ir dabar. Iš kitur atvykstantieji kunigai negalėjo patenkinamai aptarnauti atholiečių lietuvių dvasinių reikalų. Todėl greitai buvo pradėta galvoti apie parapijos steigimą. Iš Lietuvos iškviečiamas jaunas kunigas J. Montvila. Deja, jis atholiečių nepamato, - 1911 m. balandžio 14 d. nuskęsta Atlante su "Titanic" laivu. Parapija buvo įsteigta 1913 m., kai iš Lietuvos atvyko kun. P. Meškauskas. Pirmos mišios buvo atlaikytos 1913 m. spalio 16 d. Ta data ir laikytina parapijos pradžia. Parapiją steigiant daug pasidarbavę yra šie lietuviai: J. Braškis - parapijos steigimo komiteto pirmininkas, A. Andreliūnas, P. Puščius, K. Sklėnys, P. Andriulis, Ig. Leščinskas, Ig. Gauronskis, P. Baltrašiūnas. Jie visi jau mirę.

Pirmoji nuotrauka žemai, kairėje: šv. Pranciškaus vardo Kat. Moterų Gildos valdyba; pirmoje eilėje iš kairės dešinėn: I. Walaske, S. Krustapentus - pirm., M. Stasiūnas, A. J. Paliulis; antroje eilėje: A. Sukols, A. Perekstis, V. Bagdonas ir M. Juoconis. Antroji nuotrauka dešinėje: naujųjų ateivių būrelis, suruošęs Tautos šventės paminėjimą; iš kairės dešinėn: J. Mickūnas, Z. Tamašauskaitė, J. Tamašauskas, L. Tamašauskitė, LD platintojas J. Benešiūnas, J. Mickūnas, Jr., ir dainininkė-solistė J. Adomavičienė.

First photo, below left: Committee members of the Catholic Women's organization of the Name of St. Francis. Second photo, right: group of newcomers, organizers of national commemoration - Athol, Mass.

Visos nuotraukos šiame puslapy iš Athol, Mass., yra padarytos V. Adomavičiaus.

Šv. Pranciškaus lietuvių bažnyčia, Athol, Mass.

The Lithuanian parish church of St. Francis, Athol, Mass.

Kun. Pijus Juraitis, Šv. Pranciškaus lietuvių parapijos klebonas, Athol, Mass.; jis taip pat yra LD garbės prenumeratorius - rėmėjas.

The Rev. Pius Juraitis, pastor of St. Francis Lithuanian parish, Athol, Mass. Rev. Juraitis is an honorary subscriber to "Lithuanian Days" and one of its boosters.

Lietuvos Vyčių Athol, Mass., kupos narių grupė; pirmoje eilėje iš kairės dešinėn: M. Stasiūnas, M. Juoconis, V. Bagdonas, kun. B. Mažukna, H. Ambrose, J. Talakowski; antroje eilėje: M. Radski, D. Gulezian, M. Sienkiewicz, N. Melaika, S. Sargut, M. Gauronski - pirm., R. Bessicks. Paskutinėje eilėje: L. Davidonis, F. Ainorius, Ch. Pinigis, A. Rodski ir W. Wisnauskis. V. Adomavčiaus foto

Knights of Lithuania members, Athol, Mass.

Iš gyvųjų pažymėtini: S. Kuliešius, D. Karoblis, J. Baltrėnas, J. Stonis ir k.

Bažnyčia buvo pastatyta 1920 m., klebonaujant kun. A. Petraičiui. Kurį laiką klebonu buvo kun. Dagis, o nuo 1930 metų iki pat šiandien - kun. Pijus Juraitis. Kleb. kun. P. Juraitis kilimo vilkaviškietis, baigęs Petrapilio kun. seminariją ir įšventintas 1907 m. Bolševikų buvo kalintas 1920-21 m. Vologdos

(Perkelta į 15 psl.)

Athol, Mass., Lietuvių Klubo valdyba; pirmoje eilėje iš kairės dešinėn: J. Stone - pirm., J. Benešiūnas ir J. Leslie. Antroje eilėje: J. Vaitkūnas ir A. Poshkus.

Committee members of a local American Lithuanian National Club, Athol, Mass. V. Adomavičiaus foto

Lietuvių klubo namai, Athol, Mass.

Lithuanian American National Club Hall, Athol, Mass. V. Adomavičiaus foto

P. Gaučys, Chicago, Ill., rašytojas, vertėjas, diplomatas, visuomenininkas. Žiūr. jo išverstą iš ispanų kalbos novelę "Sesuo meilė" šiame puslapy.

P. Gaučys, writer, translator, diplomat and social leader, Chicago, Ill. See his translation from the Spanish of Concha Espina's "Sister Love."

SESUO MEILĖ

CONCHA ESPINA

Concha Espina, gimusi 1879 m. Santanderyje, šiuo metu yra žymiausioji moteris rašytoja ispanų literatūroje. Už savo romanus ir dramas yra laimėjus tris svarbiausias literatūros premijas, ir jos veikalai yra išversti į daugelį kalbų.

Vert.

Artėja "aštuntųjų metų" gimstančiojo pavasario šaltas ir lietingas vakaras, kai Napaleono kareiviai triukšmingai apsistoja kieme.

Niekas jų nelaukė; nelyginant debesys suvirto į slėnį ir per pasėlius įžengė į sodžių, kaip ispanų žemės viešpačiai. Dvi kuopos, kapitono vadovaujamos, buvo pakankamas įsibrovėlių skaičius, kad sulaužytų kurčią smulkios gyvenvietės ramybę.

Neturto ir vienatvės užliuliuoti, gyventojai merdėjo su skaudančia širdimi ir nuleistom rankom; jaunuoliai - išvykę ten, kur juos pašaukė Tėvynės sielvartingas šauksmas; moterys - liūdnos ir dūsaujančios; seniai - pasišiaušę dėl savo negalios; dangus - apniūkęs; gamtovaizdis - pilnas ašarų...

Priešų tuntas savo karingu triukšmingumu pažeidė tą paslėptą skriaudą; aštrus ragų balsas, tartum strėlė, įstrigo ore; smarkus vyrų žygiavimas akmenuotom gatvėm namuose sukėlė pasipriešinimo sąmyšį ir neapykantą. Ir įsiveržėliai buvo priimti su nebyliu protestu, išdidžiais ir piktais mostais, pilnais širdgėlos ir paniekos.

Prancūzai atvyksta pastyrę nuo šalčio ir lietaus, bado ir miego varomi; nori pavakarieniauti ir atsigulti. Kaip galėdami geriau pasiskirstę kaimiečių menkutes patalpas, užima bažnyčią, tuo tarpu kapitonas su karininkais pasisavina rūmus, vienišus ant kalvos, kurios papėdėje riogso išsibarstę ir susigužę kaimo namiūkščiai.

Hidalgų rūmai tušti, tylūs, kaip kapas, apimti širdį veriančio užleidimo, kuris liūdesiu užkrečia svetimšalius.

Kapitonas eina atidarinėdamas balkonus ir staigia ranka praskleisdinėdamas užuolaidas, norėdamas nuvaikyti liūdesį, susimetusį prietemoje; žengia tvirtai, ir grindys girgžda keistu skundu po kietais kariškais batais. Senas kalnietis, rūmų sargas ir tarnas, seka įsiveržėlio pėdomis ir kenčia nuo triukšmo ir šviesos, kurie, kaip koks išniekinimas, sudrumsčia rimtą salių tylą.

Staiga, šalia atsikabinusio gobeleno, žėri savo paauksuotų rėmų kraštais moters atvaizdas; tai aliejiniais dažais prieš trejus metus nutapytas Goyos* darbas, atliktas dailininkui įprastu būdu ir jam esant nuostabaus talento visoje pilnumoje, su tirštai tamsiu dugnu, atmieštu rožiniais ir pilkais tonais.

Prancūzas į jį žiūri ir nustebęs sustoja.

— Kas ji? — klausia blogai ištariama ispanų kalba.

— Kas gi kitas galėtų būti? — atsako senas tarnas. — Panelė.

— Kur ji gyvena?

— Mieste nuo to laiko, kai josios vyras, šito slėnio savininkas, kaujasi su tais prancūzpalaikiais.

— Ah! Tai ji ištekėjusi! — šnabžda karininkas, nekreipdamas dėmesio į piktą jo atsakymo toną.

— Be abejo! — patvirtina kalnietis su neaiškiu įsitikinimu, kad tuo jam įskaudinsiąs. Ir piktai šypsosi, matydamas jaunuolį, drąsų ir vyrišką, susižavėjusį šeimininkės grožiu.

Per langą, atsidarantį į vakarus, bespalvėje padangėje, ligi salės kampo ateina kantabrinės sutemos susimąsčiusi šviesa, rimta Šiaurės šviesa, savo labiausiai romantinėje ir malonioje akimirkoje, pilnoje priminimų ir įteigimų.

Jau karys nebejaučia mėlynos uniformos drėgno svorio, nei žygio nuovargio, nei viliojančio virtuvės kvietimo, kur kareiviai ruošia vakarienę ant išlankstytų trikojų, po mazguotų vynuogių spraksinčia ugnim.

Šiomis akimirkomis karys atsilaiko prieš viską, išskyrus damos apžavus, kurią kažkur buvo matęs... Taip, jis yra tikras; tos rusvai gelsvos ir ramios akys žiūrėjo į jį iš vieno balkono, kai prancūzų daliniai, po heroiško pasipriešinimo, užiminėjo gatves... Buvo liūdna popietė, tokia pat kaip ir šiandieną, ir jaunuolis neužmiršta skausmingo žvilgsnio, su begaline širdgėla mokėjusio jį apkaltinti per lietaus plaunamą stiklą... Kitą dieną matė grožiosios moters profilį, su baisiu nerimu pasilenkusios prie ligoninės lovų, kur ispanai ir prancūzai vaitojo, suplakti į vienui vieną žmogišką skausmą. Abejuose pasimatymuose, su nepaprastu ryškumu įsirėžusiuose kapitono vaizduotėje, nepažįstamoji rodė nerimą, kurio nebuvo jaučiama atvaizde. Nutapytoji moteris buvo laiminga, o tragiškųjų pasimatymų — nešiojo veide neužmirštamą kartėlį.

Ir bajoriškų rūmų svečias, su kryžmais sudėtom rankom ant krūtinės, negali atitraukti savo akių nuo tų, kurios žavimai iš paveikslo į jį žiūri.

Jauna ir grakšti kalnų aristokratė nušviečia drobę savo rusvom lėlytėm, pilnom neapsakomo švelnumo; savo šviežių ir besišypsančių lūpų išraiška.

Besėdinti raudonam fotely, vilkėdama šviesiai rožinę suknelę, kuri nušviečia gėlėmis nusagstytą tulį ir su gležnu nuovargiu jungia savo nepaprastai gražias rankas prie kloščių. Kaklas, rankos, veidas ir plaukai sudaro idealinės tapybos sintezę, be teptuko teptelėjimų, labai vaiskia spalva, tepabrėžiama tik šviesos taškuose. Tuo būdu paveikslas įgauna tokią gyvybę, perpildytą dvasios ir grožio, kad svetimšalis pasiduoda užburiamas tylam susižavėjime, kuris pilnas nerimo. Jam labai skaudu, kad jis negali gražiajai ir liūdnajai poniai sugrąžinti paveiksle esamos ramybės, kurią karas paverčia į taikos atminimą.

Sūtemų šešėliai iš lėto apgaubia paveikslo apibraižas, akimirksniui sustodami ties figūros kūnu, kuris drobės tamsesnėse vietose išryškėja paslaptinga buitim.

Jau karininkas, ilgesingai atsiduses, atsitraukia nuo mielos povyzos, ir naktis, sapnų motina ,savo ramia tamsa apgaubia sekvestruotus kalnų rūmus.

Patekėjo blanki ir greit bėgančiuose debesyse išnykstanti saulė. Po ramaus nakties poilsio prancūzų dalinys ruošiasi išvykti, ir iš kiemo, kur vyksta pasiruošimai, paslapčiomis vadas lipa į viršų atsisveikinti su atvaizdu, įkvėpiančiu jam meilę.

Šį sykį eina pagarbiai žengdamas, kaip kad tikintieji šventovėje.

Dienos šviesoje jam atrodo daug gyvesnis ir tikroviškesnis moters grožis. Kad geriau matytų, pasitraukia ligi vakarinio lango, ir ten, staiga, pajunta esąs sekamas. Paklusdamas kito žvilgsnio įtakai, pasuka akis į sodą ir pamato kalniečio sargo nepasitikinčias ir perveriančias akis.

Svetimšalis apsimeta nieko nenuvokiąs, kenčia kilnų skausmą, kuris jį verčia į viską žiūrėti atlaidžiai, ir iš naujo savo širdies gerumo sveikina senį kantabrietį ir susijaudinęs liaupsina gamtovaizdį, pilną lauko stebuklų.

Slėnis turi lopšio išvaizdą; kalnai aprėmina ir, jį supą vėjai, nusileidžia iš viršūnių. Ant šlaitų nugarkaulio pušys iškelia savo kolonas akiračio drebančiam pusraty; sušvelnėja migla ant rūsčių uolų; verkia tarpekliai srovėmis; nuo saulės auksu nusidažo laukai...

Kario svajingos akys tuoj sustoja prie ponų sodo, kur užleidimas viešpatauja kaip ir rūmų kambariuose; užgožėję po visas šalis krūmai ir parazitiniai augalai; skursta rožynai be jokios priežiūros; žolėmis apaugę takai, vysta gležnieji augalai. Prie pat lango, tarp

(Perkelta į 14 psl.)

*Goya - garsusis ispanų dailininkas. Vert.

"LIETUVIŲ DIENOS"
geriausia kalėdinė dovana giminėms, pažįstamiems bei prieteliams Europoje, Australijoje ir Pietų Amerikoje. Nieko nelaukdamas užsakyk bent metams. Prenumeratos kaina metams 4 dol. Administracijos adresas:
Lithuanian Days
9204 So. Broadway Los Angeles 3, Calif.

ALFONSAS NYKA-NILIŪNAS

Pavasario Simfonijos

EPILOGAS

Pavasaris namus ir žemę purto
Ir klausia, kur aš taip seniai dingau.
Jis sėdi mano kambary ligi aušros, klausydamas užburto
Grindyse mėnesio veide žmogaus.

Bet aš guliu giliai dumble, žeme pavirtęs,
Po kovo mėnesio nakties ošimo patalais;
Tik vėjas, jo aristokratiškus žingsnius išgirdęs,
Nervingai daužos tuščio kambario lentynom ir stalais.

Jis sėdi ūžiančiam slėny ir žemę uosto,
Ir švilpia: "Atsiliepk! Kur tu?"
Karšti plaukai jam liejasi ant skruosto
Ir kovo mėnesio vanduo kartus.

Ir jis suranda mano guolį iš aštraus velėnos kvapo.
Atplėšęs žemę savo spindinčiais delnais,
Jis prikelia mane kaip Lozorių iš kapo —
Ir bėgame mes slėniais ir kalnais.

Ir bėgame per miegantį domaine'o sodą:
Mėnulis sėdi ant suirusios tvoros.
Rasotos vyšnių šakos atgaivina mano odą
Lašais pavasario nakties tyros,

O aš guliu kieme. Benamės vyšnios glosto:
"Miegok! Ir nebeliks tavajam kūne nė vienos žaizdos."
Ir aš sapnuoju vėl kaip nusidėjęs angelas prie Dievo sosto,
Nebenorėdamas nei mirt, nei keltis niekados.

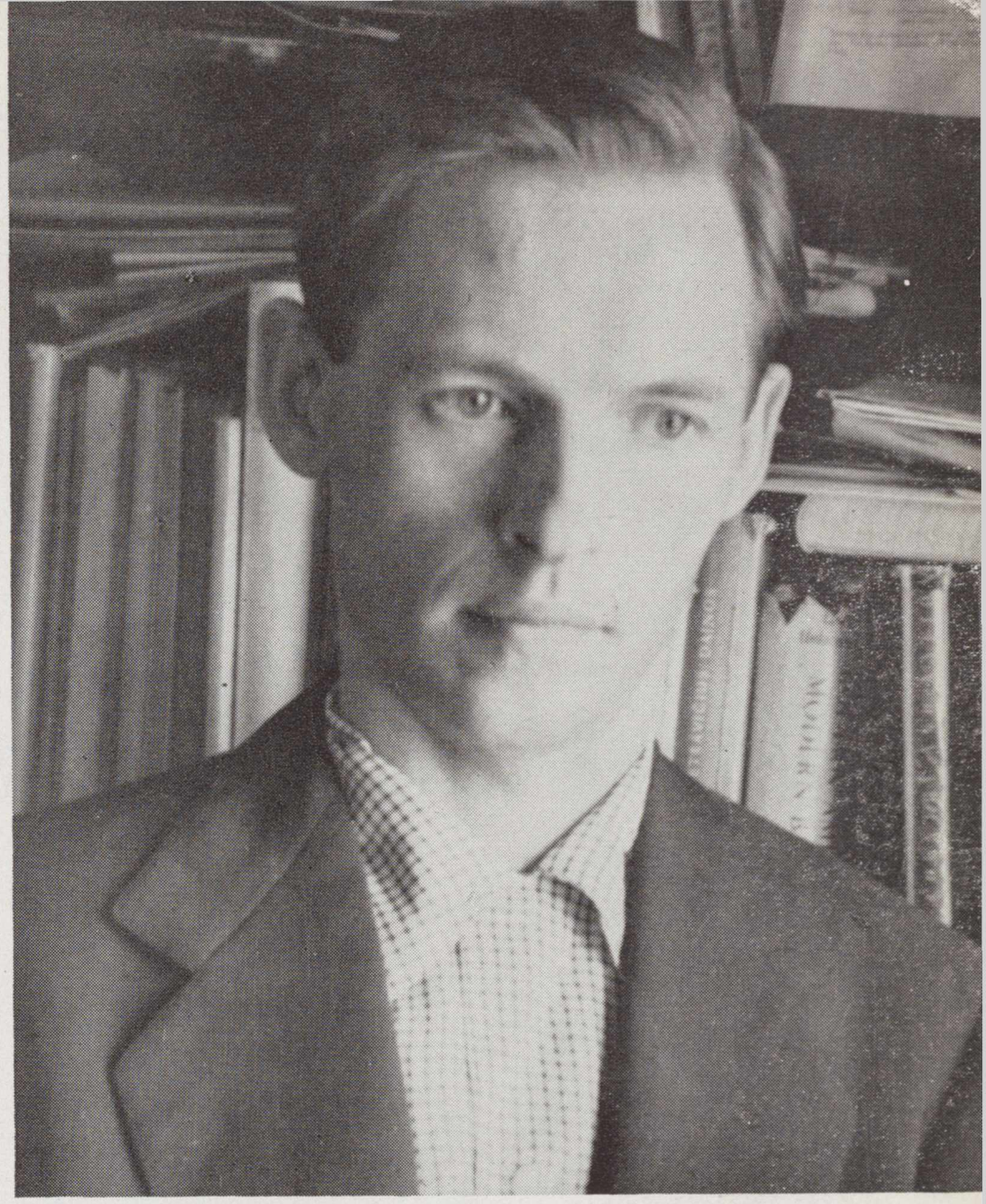

Poetas Alfonsas Nyka-Niliūnas, Baltimore, Md.
Poet Alfonsas Nyka-Niliūnas, Baltimore, Md. C. Surdoko foto

Lietuvių parodos skyrius ir jo organizatoriai bei tvarkytojai "Visų Tautų" šventėje rugpiūčio 30 d. Baltimore, Md., mieste; iš kairės dešinėn: A. Miceika, L. Walsh, J. Rastenienė, I. Kairys, O. Kažėnienė ir LD red. C. Surdokas.

The Lithuanian exhibit at the All Nations Festival, Aug. 30, Baltimore, Md. Organizers and persons in charge, left to right: A. Miceika, L. Walsh, J. Rastenienė, J. Kairys, O. Kažėnienė, and the "Lithuanian Days" Editor C. Surdokas. J. P. Zill foto

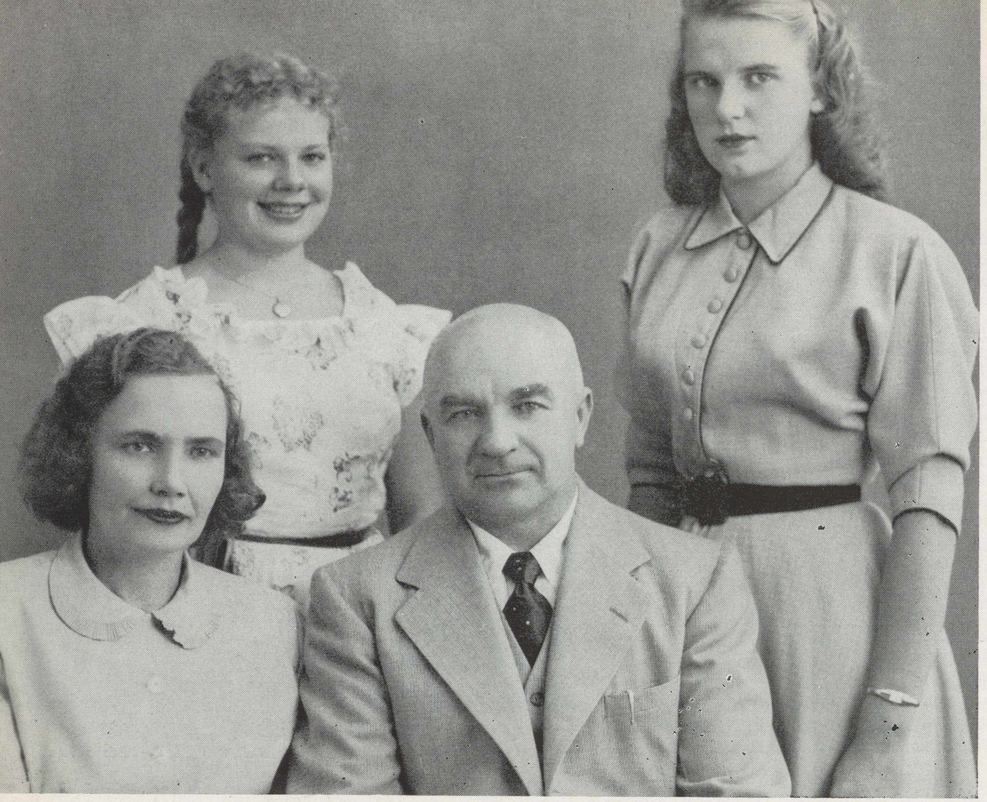

Stasys Lušys, Boston, Mass. savo šeimos narių tarpe. Jo bute, Kaune, vyko pirmieji VLIKo posėdžiai. Šiame numeryje jis pradeda atsiminimus apie VLIKo kūrimąsi ir jo darbų pradžią. Pirmoje eilėje: Marija Arminaitė-Lušienė, Stasys Lušys; antroje - jųjų dukterys Vida Marija ir Irena.

Stasys Lušys, Boston, Mass. The first meetings of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania were held at his home in Kaunas, Lithuania. In this issue he begins his remembrances about the founding of VLIK and its beginnings. First row: Marija Arminaitė-Lušienė, Stasys Lušys; secod row, daughters Vida Marija and Irena.

VLIKo ATSIRADIMAS IR DARBO PRADŽIA

ST. LUŠYS, Boston, Mass.

Atslenka nelaimė.

Įvedus Lietuvon Sovietų kariuomenės įgulas, mūsų tautos veidas apsiniaukė. Amžių patirties pamokytas lietuvis iškart pamatė ir artėjančią nelaimę ir jos dydį ir jos apimtį. Nepraskaidrino susimąstymo nuotaikų nė anuometinės vyriausybės raminimai, dažnai daromi per radiją ir per spaudą. Tauta jai nepatikėjo, nes aiškiai matė labai didelę disproporciją tarp atslenkančios nelaimės dydžio ir vyriausybės pajėgumo ją sutikti. Miestų gatvėse, aikštėse ir soduose nebesimatė to tyro džiaugsmo ir to gilaus pasitenkinimo, kuris tryškdavo iš laisvo lietuvio širdies ramiais nepriklausomo gyvenimo metais. Kaimo jaunimas, savaitės darbus užbaigęs, mažiau besilinksmino, mažiau bedainavo, o tik, liūdnąsias liaudies daineles niūniuodamas, vienas kito klausė: "Kas bus su Lietuva, ko sulauksime mes?" Tas klausimas slėgė visų pečius. Visi jį svarstė ir įvairiai atsakinėjo, tačiau retas kuris prieidavo kiek labiau raminančių išvadų. Šiaip jau visi suvokė didžios likiminės audros artėjimą.

Nebetoli ta audra ir buvo. Už keletos mėnesių atūžė ji į mūsų kraštą su dideliu šturmingumu raudonosios armijos ir sovietinių tankų pavidalu. Tai buvo 1940 m. berželio 15 dieną. Tai buvo pati liūdniausia ir pati tragiškiausia diena visoje Lietuvos istorijoje. Tą dieną prasidėjo ir formali bei faktinė Lietuvos okupacija su visomis dechristianizuoto komunistinio okupanto siautėjimo pasekmėmis. Tą baisią valandą Lietuvos vyriausybė, atrodo, nebežinojo ką daryti. Priešintis nesiryžo, o likti su tauta baisiam likimui ne visi jos nariai turėjo drąsos. Todėl ir išsklido kaip čigono bitės į visas puses. Vieni traukė vakarų pasienin, kad pabėgtų į užsienius; kiti su tuometiniu kariuomenės vadu gen. Vitkausku vyko pasitikti okupanto; treti, kieno tai įgalioti ar ne, radijo bangomis vis dar ramino tautą, patardami likti savo vietose, dirbti įprastinį darbą, vengti nedraugiškų veiksmų žygiuojančios sovietų kariuomenės atžvilgiu ir traktuoti ją kaip draugiškos šalies karinę pajėgą, atvykstančią mūsų apsaugai sustiprinti. Nors tokiems vyriausybės žodžiams ir netikėta, bet toks vyriausybės laikymasis paliko tautą be vadovybės, o tuo pačiu ir be galimybės priešintis. Tai buvo neabejotinas pasitarnavimas okupantui, nes priešas pradžioje tik vieną rūpestį ir teturėjo: savo seniai paruoštą Lietuvos okupavimo planą įvykdyti be pasipriešinimo. Tas jam pasisekė. Ir ant to arkliuko bando dar ir dabar sovietai jodinėti, stengdamiesi įtikinti vakariečius, kad Lietuva savo noru į Sovietų Sąjungą įstojusi.

VLIKo IDĖJA KYLANČIOJ REZISTENCIJOJ

Greitai po to A. Merkio vyriausybės balsas užgeso, bet tuoj pasigirdo naujos, sudarytos 1940 m. birželio 17 d. Ji buvo jau Maskvos žodis ir jos valios diktatas. Sovietų pasiuntinys Pozdniakovas padiktavo ją Merkiui ir privertė patvirtinti. Pradžioje ministeriu pirmininku buvo Justas Paleckis, bet po keletos valandų pakilus jam į "prezidentus", premjeru pasidarė V. Krėvė-Mickevičius. Tos naujos "liaudies vyriausybės" amžius buvo neilgas. Ji turėjo atlikti tilto vaidmenį iš nepriklausomos Lietuvos į tarybų Lietuvą. Mauro darbas Maskvos jai buvo skirtas. Ir iš pirmų dienų matėsi, kokį ji turi užnugarį ir kurlink ji galės vairuoti. Jos valdymo metu, didžiam visų nustebimui, buvo pranešta, kad dabar Lietuva tapusi "išlaisvinta". Tai buvo nelauktas patvirtinimas, kad Lietuva pačiu klastingiausiu ir pačiu brutaliausiu būdu tapo pavergta.

Savitas kultūrinis gyvenimas ir valstybinė laisvė yra ora, kuriuo kvėpuoja ir išlieka tauta gyva. Tai pats egzistencijos minimumas, plaukiąs iš žmonių ir tautų prigimties. Už egzistenciją ginarsiai kovojama, nes jos netekus ateina mirtis. Ta tiesa buvo aiški visiems lietuviams jau pirmą okupacijos dieną. Tą pačią dieną ir gimė rezistencija prieš laisvės ir nepriklausomybės grobikus. Kilo gaivališkai, kilo spontaniškai ir greitu laiku išaugo plačiu sąjūdžiu, į kurį jungėsi visi gyventojų sluoksniai ir visos srovės. Darbininkai, ūkininkai, valdininkai, laisvosios profesijos - visi. Liko nelengvas uždavinys tą visuotinį tautos ryžtą apjungti, sudrausminti, reikiamą kryptimi pasukti ir kovos metodus duoti, kad su mažiausiomis aukomis didžiausių laimėjimų pasiektų. Visam tam sąjūdžiui reikėjo viršūnės, reikėjo sumanios ir pasiaukojusios vadovybės. Su mažomis išimtimis to darbo ėmėsi jaunesnioji ano meto karta: jaunesnioji inteligentija ir žemesnio laipsnio karininkija. Trylikai metų praėjus, jų amžius dabar siekia apie 40-55 metus.

Sudaryti pasiryžusios kovoti tautos rezistencijos vadovybę - darbas sudėtingas. Reikėjo ištikimų, gabių ir mirties nebijančių asmenybių. Norėta, kad tos asmenybės būtų kilusios iš visų sluogsnių ir visų srovių. Pageidauta, kad jos reprezentuotų visą gyvą Lietuvos visuomenę. *Šią visų tautos sluogsnių ir visų srovių subūrimo ir apjungimo mintį galima laikyti VLIKo idėja, kuri gyvai reiškėsi jau pačioje rezistencijos formavimosi pradžioje ir kurią vėliau besiorganizuodamas ir besikurdamas VLIKas atvirai ir pilnai realizavo.* Tiesa, pirmosios bolševikų okupacijos metu, rezistencijos sąjūdžiui bekylant ir jo vadovybei besiformuojant, koalicijos nebuvo daromos, esamos krašte sąlygos to neleido, bet ta visų sluogsnių ir visų srovių sutelkimo mintis buvo stipri ir gyvai paisoma, turėtų tada galimybių ribose. Aukos ir ryžto žmonių valia tas spontaniškai kilęs rezistencijos sąjūdis greitai virto visuotina ir stipria pogrindžio organizacija su savo masėmis ir savo vadais. Tai buvo *Aktyvistų Frontas.*

NESUTARTA VIENYBĖ NEPASTOVI.

Aktyvistų Frontas, kaip visuotinis tautos rezistencijos sąjūdis, per visą pirmąją sovietų okupaciją veikė drąsiai, sumaniai ir tikslingai. Puikiai paruošė tautą sukilimui ir tinkamam momentui atėjus, sovietų-vokiečių karui iškilus, laiku jį pradėjo. Sukilimas, žinoma, turėjo trūkumų ir neapsėjo be klaidų, tačiau savo tikslą sekmingai pasiekė: atstatė bolševikinio okupanto užgniaužtą Lietuvos nepriklausomybę ir sudarė bei paskelbė Lietuvos laikinąją vyriausybę vokiečių kariuomenei dar neatėjus. Tai buvo didžios reikšmės darbas, kurio joks Lietuvos istorikas negalės nei paneigti nei teigiamai nevertinti.

Su tuo laimėjimu, betgi Aktyvistų Fronto gyvenimas ir baigėsi. Kaip ta darbščioji bitelė narsiai savo avilį gina ir užpolikui skaudžiai įgelia, bet po to ir pati nusilpsta. Nusilpo ir Aktyvistų Fronto svarbiausio savo tikslo pasiekęs, o kartu ir prieš naujus, neberezistencinius, bet jau išvaduoto krašto valdymo uždavinius atsidūręs. Čia dar kartą akivaizdžiai pamatyta, kad ir labai geri ir stiprūs organizmai yra geri ir stiprūs tik tol, kol reiškiasi savo srityje ir savo vietoje. Bet kai pereina į kitokios prigimties darbo lauką, nebetenka nei savo galios nei savo stiprybės. Aktyvistų Frontas rezistencinei kovai gimė ir gerai ją sukovojo, bet netikėtai silpnas pasirodė krašto valdymo uždaviniuose, nes tai ne jo darbo laukas. Deja, anuometiniai Aktyvistų vadai to nesuprato ir, besimaišydami Lietuvos laikinosios vyriausybės veiksmuose, siūlą pertempė. Aktyvistų Fronte kilo nesutarimų, ir jis suplyšo į kelias dalis. Pradžioje išsiskyrė *Nacionalistai,* o vėliau *Laisvės Kovotojai ir* Lietuvių Frontas. Tada laikinosios vyriausybės užkulisiuose pradėjo veikti jau kelios naujos formacijos. Tiesa, jų vardai iškart nebuvo aiškiai formuluoti, bet iš tikrųjų buvo tikra pradžia tų sąjūdžių, kurie ilgai netrukus išryškėjo kaip *Nacionalistai, Laisvės Kovotojai* ir *Lietuvių Frontas.* Maždaug tuo pačiu laiku išėjo viešumon ir ketvirtas, būtent, *Vienybės Sąjūdis,* kurio kūrėju buvo žurnalistas, ilgametis "Pavasario" ir "Naujosios Romuvos" redaktorius J. Keliuotis. Tuo būdu vietoje vieno Aktyvistų Fronto atsirado keturi nauji sąjūdžiai, kurie, deja, daug kur nerado bendros kalbos. Skyrėsi jie tarp savęs ne naujomis idėjomis ar naujais dalykais, o maždaug tuo pačiu, kuo skyrėsi viena nuo kitos ir senosios politinės partijos. Akyliau į naujuosius sąjūdžius pažvelgus, matėsi stipri giminystė, o neretai ir tapatybė su atitinkamomis senosiomis partijomis arba jų sparnais. Nacionalistai buvo labai panašūs į vieną Tautininkų Sąjungos sparną, vadinamą voldemarininkais. Laisvės Kovotojuose telkėsi liberalinė srovė, kilusi iš Valstiečių Liaudininkų ir Tautininkų Sąjungos. O Lietuvių Frontas buvo laikomas krikščioniškųjų partijų

(Perkelta į 15 psl.)

Ignas Šeinius (Jurkūnas), Bromma, Švedija, rašytojas, diplomatas, didelę gyvenimo dalį praleidęs diplomatinėje tarnyboje Suomijoje ir Švedijoje, pastaraisiais metais pagarsėjęs savo knyga "Raudonasis tvanas", pirmiausiai išleista švediškai, o vėliau suomiškai, ir šiais metais lietuviškai. Kongr. Ch. Kersten, neseniai lankydamasis Švedijoj, matėsi ir kalbėjosi su juo ir apgailestavo, kad toji knyga dar nėra išversta į anglų kalbą. Ig. Šeinius yra nuoširdus LD rėmėjas ir bendradarbis.

Ignas Šeinius (Jurkūnas), Bromma, Sweden. Writer, diplomat, he spent much of his life in the diplomatic service, in Finland and Sweden. He has lately won recognition as the author of "The Red Flood". He is also a contributor to "Lithuanian Days".

Operos solistas Stasys Liepas (dešinėje), Boston, Mass., dažnai lanko menines programas įvairiuose lietuvių parengimuose pačiame Bostone ir kitose Amerikos lietuvių kolonijose. Čia jį matome su op. soliste A. Dambrauskaitė koncerte, surengtame Amerikos Liet. Bendruomenės Bostono skyriaus; kairėje - komp. J. Kačinskas.

Opera soloist Stasys Liepas (right), Boston, Mass. He is a frequent singer at Lithuanian gatherings in Boston and other outlying Lithuanian communities. Flanking him (at a Lithuanian concert in Boston) are Soloist A. Dambrauskaitė and Composer Jer. Kačinskas. K. Gruzdžio foto

Prieš prasidedant rudens semestrui, Amerikos lietuviai studentai buvo sušaukę suvažiavimą Chicago, Ill. Pirmoje nuotraukoje dalis centro valdybos narių (iš kairės dešinėn): R. Mieželis, Kudžma, V. Kavolis, G. Zauniutė ir L. Grinius. Antroji nuotrauka - suvažiavimo dalyviai ir svečiai.

Photos of a Lithuanian American students convention held before fall semester. Left: part of Central Committee members; right: representatives and guests. — Chicago, Ill.

A. Gulbinsko ir B. L. foto

SESUO MEILĖ

(Atkelta iš 10 psl.)

aptrunijusių kuolelių, skurdžiai žydi apelsinmedžio žiedeliai.

— Apelsinmedis! — sušunka prancūzas, jį pastebėjęs.

Ir kaimietis, piktas, šiurkščiu balsu šnabžda:

— Taip. Ponai jį pasodino savo vestuvių dieną... Kai sugrįš, jeigu sugrįš, jau bus nudžiūvęs; nėra kam jį prižiūrėti!..

Paskutinį sykį žvilgterėjęs į nerimą keliantį atvaizdą, kapitonas grįžta giliomis salėmis, nusinešdamas savo žydriose akyse karštą apakimą.

Trumpam sulaikomas kareivių išžygiavimas. Vadas paprašė lopetos, nusimetė mėlyną švarką ir, priešais fasadą, pietų pusėje, po salės akmenine atbraila, visų nustebimui, iškasė duobę. Paskui, apėjęs namus, sustoja prie medelio, tebeskurstančio šešėlyje, tebesiilgstančio šviesos. Pakerta jo šaknis ir, ypatingu švelnumu apglėbęs, nuneša į dirvą, besimaudančią saulėje.

Prancūzo rankos palieka pateptos medelio syvais, lašančiais iš šaknų ir žiedų. Greito vaizdo liudininkai stovi tylūs; kaimietis sargas nustebęs; netgi oras paliauja alsavęs, ir kaimyninis upelis sulaiko čiurlenimą.

Kai įsibrovėliai išvyksta, greita pavasarinė kregždė pasako, kad persodintas medelis yra pasaulinio himno gyva strofa, sesers Meilės parašytas romansas...

Šimtmečiui praėjus, šios istorijos apelsinmedis, kiekvieną gimstantį pavasarį, apsiberia švelniais žiedais; duoda saldų ir auksu žėrintį vaisių visiems trokštantiems pakeleiviams; savo kvapsnį iškelia ligi pastogės, kur kregždės krauna savo lizdus.

Ir kiekviena atpirkto medžio sėkla teikia žmonių jausmui bendravimo amžiną hostiją, amžinos jaunystės nekintantį tvaskėjimą.

Išvertė P. GAUČYS

Don Varnas lietuvių karo veteranų posto Chicagoje buv. vadas G. Jonikas, dešinėje, sveikina naujai išrinktą to posto vadą E. Miller. G. Jonikas taip pat yra Lietuvos Vyčių ir Knights of Columbus organizacijų narys.

The newly inducted Commander of the Don Varnas Post, American Legion, Edward Miller (left) receives the best wishes of the retiring coommander George Jonikas. The latter is also a member of the Knights of Lithuania (Council 112) and Cardinal Mundelein Council of the K of C of Chicago, Ill.

A. Yuknis foto

PASIKALBEJIMAS SU R. SCHMITTLEIN

(Atkelta iš 7 psl.)

— Kaip Prancūzijos vyriausybė žiūri į Lietuvos laisvinimo kovą ir į Lietuvos ateitį?

— Prancūzijos vyriausybė visuomet buvo puikiausiuose santykiuose su Lietuva. Štai dėl ko kiekviena Prancūzijos vyriausybė trokšta matyti šį kraštą atgimstant nepriklausomybei ir užimant savo vietą Europos pusiausvyroje. Prancūzų vyriausybė neišskiria Lietuvos ir kaimynų, lygiai Rusijos spaudžiamų, ir neakceptuos, kad Lietuvos likimas būtų kitaip sureguliuotas, negu, pav., Latvijos, Estijos ar Čekoslovakijos.

— Ar palaikote ryšius su savo prieteliais iš Kauno laikų, ko palinkėtumėte laisvajame pasaulyje esantiems lietuviams?

— Aš palaikau santykius su daugybe lietuvių ir turėjau progos pagelbėti tam tikram jų skaičiui, kai buvau Vokietijoje. Tarp kitko, išleidau dvi knygas apie Lietuvą: pirmą apie vietovių vardus Lietuvoje, 1948 metais, ir antrą - Merimee novelę "Lokis", 1949. Ši pastaroji knyga iliustruota lietuvio dailininko Jonyno. Šiuo metu turiu padavęs spaudai savo vieno mažo tomo, išleisto Kaune 1936 m. antrą laidą - "Un District Lituanien en 1812" (Lietuvos apygarda 1812 metais). Kiti du tomai turi pasirodyti netolimoje ateityje, būtent: "Chansons mythologiques et historiques lituaniannes" (Lietuvių mitologinės ir istorinės dainos), bendradarbiaujant su ponia Krivickiene, ir kitas dviejų tomų leidinys "Principaux documents relatifs a l'armee lituanianne en 1812" (Pagrindiniai dokumentai apie lietuvių armiją 1812 metais) su kokia 20 autentiškų plokštelių nuotraukų. Aš tikiu, kad šitos knygos taip pat patarnaus ryšiui tarp Lietuvos ir Prancūzijos. — Rasite čia prijungtą vieno patiesalo (divono) nuotrauką (žiūr. 6 ps. - Red.), kurį man padarė lietuviai menininkai Dailės Mokykloje Freiburge. Jis atvaizduoja lietuvišką kryžių, kuris taip pat yra ir Laisvosios Prancūzijos ženklas, su dviem svarbiom Lietuvos ir Prancūzijos datomis — 1940 m. birželio 15 d. - birželio 18 d. Tuo ženklu mes nugalėjome, ir aš tikiu, kad ir Lietuva tuo ženklu nugalės.

ANTRASIS VABALNINKAS

(Atkelta iš 9 psl.

kalėjime, 1921 m. išleistas Lietuvon, o 1927 m. atvykęs Amerikon. Jis per tuos 23 metus ne tik jautriai aptarnauja dvasinius parapiečių reikalus, bet neapleidžia ir lietuvių tautinių bei šalpos dalykų, būdamas BALFo garbės pirmininkas ir eilės organizacijų dvasios vadas. Visur parašai lietuviški; skamba lietuviški pamokslai, maldos, giesmės.

Visa eilė lietuviškų draugijų, organizacijų bei klubų gyvina visuomeninę veiklą. Štai svarbesnės iš jų: Aušros Vartų (pirm. Kulišauskas), Šv. Pranciškaus (pirm. M. Kabišaitis), Sv. Onos (pirm. A. Vasiliauskaitė), Moterų S-gos skyrius (pirm. M. Karoblienė), Amerikos Lietuvių Piliečių Klubas (pirm. J. Stone), Lietuvos Vyčių kuopa, Moterų Klubas, šimet įsisteigusi Kat. Moterų Šv. Pranciškaus Gilda (140 narių, pirm. S. Krištopaitienė), SLA kuopa ir kt.

Atholo lietuviams nėra pavykę prasimušti į miesto valdžios pirmąsias pozicijas, tačiau čia yra 3 lietuviai gydytojai, advokatė, pora mokytojų, o policijoje prieš kurį laiką lietuviai sudarė net absoliučią daugumą. Du dideli plieno fabrikai ir eilė mažesnių įmonių duoda pragyvenimo šaltinį kolonijos gyventojų daugumai. Esama kelių lietuviškų krautuvių bei verslo įmonių. Ir sunkiausias Naujosios Anglijos vyras J. Glebauskas, sveriąs 525 svarus, priklauso lietuvių kolonijai. Iš Athol, Mass., yra kilusi sesuo A. Angelė Braškaitė, Pažaislio Šv. Kazimiero seserų vienuolyno steigėja ir viršininkė.

VLIKO ATSIRADIMAS...

(Atkelta iš 13 psl.)

bloko nauja formacija, kur darniai sutarė Krikščionys Demokratai, Ūkininkų Sąjunga, ir Darbo Federacija. Sunkiau buvo surasti panašumo saitus su kuria nors senąja partija Vienybės Sąjūdžiui, tačiau sprendžiant iš sąjūdžio steigėjo ideologijos, ir Vienybės Sąjūdis laikyta artimesniu krikščioniškoms grupėms, negu kam kitam. Vienu žodžiu, yra faktas, kad didelių pavojų akivaizdoje tauta įstengia ir vienoje kovos organizacijoje sutilpti ir narsiai su priešu kovoti, bet pavojui praėjus natūrali srovinė diferenciacija vėl atgyja, ir lenktyniavimas vėl prasideda. Nereikėtų to nei blogu reiškiniu laikyti, nei nusiminimo rodyti. Kai gyvybiniai krašto interesai reikalauja, srovinė veikla niveliuojasi, ir iškyla bendra visų akcija kraštui ginti. Kai pavojai praeina ,vėl srovės turi laiko rūpintis teisėtais savo reikalais. Tai yra nesutartos, bet, taip vadinamos, savaiminės vienybės kelias. Ji yra spontaniška ir galinga, bet tik didžiuosiuose pavojuose išsilaikanti, o šiaip jau gana trapi.

(Tęsinys kitame numeryje)

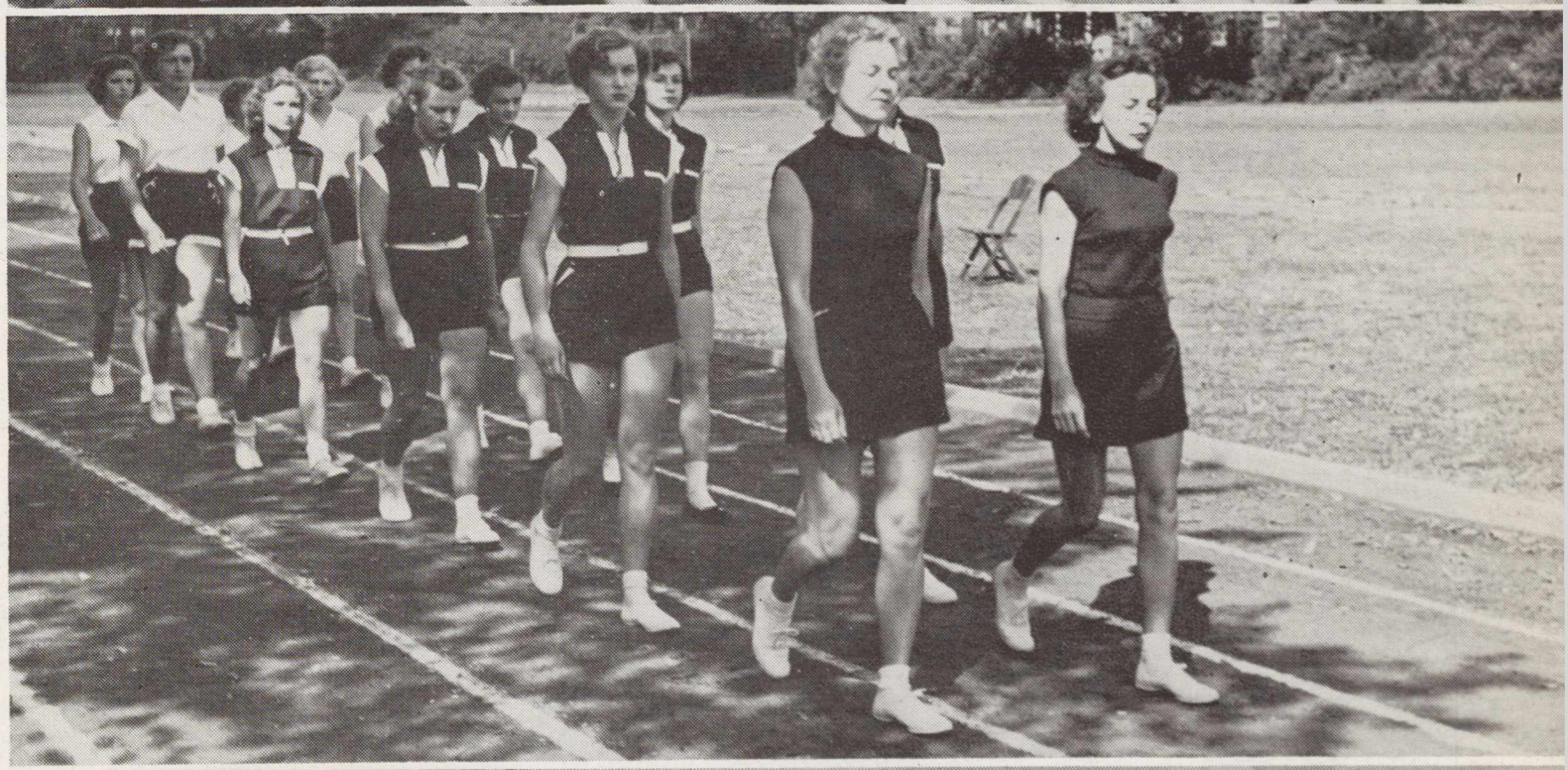

Lietuviai sportininkai Amerikos ir Kanados lietuvių sporto šventėje, įvykusioje rugsėjo 4-6 d.d. Chicago, Ill. Iš viršaus žemyn: 1) komandos žygiuoja prieš prasidedant sporto šventei, 2) sporto klubo "Gintaras" moterys sportininkės, 3) sporto klubo "Perkūnas" moterys sportininkės ir 4) jauniai pradeda 1000 m bėgimą.

Lithuanian athletes at the American-Canadian sports festival, Sept. 4-6, Chicago, Ill. Top to bottom: teams on review before start of games; women athletes of the Gintaras team; sportswomen of the Perkunas team; the 1,000 meter dash. B. L. (pirmos trys) ir P. Urbučio foto

AMERIKOS LIETUVIU VARDYNAS

jau išėjo iš spaudos ir šiomis dienomis išsiuntinėjamas jį užsisakiusiems. Knyga turi 280 psl. ir kaštuoja minkštais viršeliais 5 dolerius, o kietais - 7 dol. Knygos atspausta nedidelis skaičius, ir pirmenybė ją įsigyti teikiama tiems, kurie atsakė į vardyno anketas. Platintojams ir spaudos kioskams knyga bus duodama pardavinėti tik vėliau, jei liks nuo užsisakiusių. Todėl visi, kurie bendradarbiavo vardyną paruošiant ir nori jį įsigyti, prašomi nedelsiant siųsti leidyklai vardyno užsakymus, pridėdami čekį ar atitinkamą pinigų sumą norimai įsigyti knygai.

Rašyti:

Amerikos Lietuvių Vardynas
9204 S. Broadway
Los Angeles 3, Calif.

V. Braziulis (dešinėje), Cleveland, Ohio, LD bendradarbis, su savo žmona Nora ir pianistu A. Kuprevičium. V. Braziulis šiais metais mini savo 35 metų spaudos darbo sukaktį.

Journalist V. Braziulis (right), who will mark his 35th year in the newspaper business this year, shown here with wife Nora and pianist A. Kuprevičius, Cleveland, Ohio. V. Braziulis is a contributor to "Lithuanian Days."

Jonas Milašis, Los Angeles, Calif., ats. pulk., su žmona Olga ir sūnumis: Algirdas, šiuo metu bebaigiąs medicinos mokslus Frankfurt a. M. universitete, Vokietijoje; Vytautas, amerikiečių karo aviacijos seržantas, tarnaująs Vokietijoje. Milašiai prieš metus atsikėlę iš Chicago, Ill., ir čia pastoviai įsikūrę, įsigydami savo namą.

Jonas Milašis with members of his family, Los Angeles, Calif. Son Algirdas is finishing his medical studies at Frankfurt University in Germany; Vytautas is a sergeant with the Air Force in Germany. The Milasises moved here a year ago from Chicago, Ill.

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— Sonia Tamarienė - Pipiraitė, Chicago, Ill., spalio mėn. atostogavo Kalifornijoj, lankydama savo gimines ir draugus.

— J. Genutis, Seven Island's, Que., Kanada, atnaujino LD garbės prenumeratą.

— P. Prokuratas, Los Angeles, Calif., atnaujino LD garbės prenumeratą.

— Kun. J. Steponaitis, Irving, Texas, neseniai atvykęs iš Anglijos, vikarauja šv. Luko parapijoje.

— K. Norkus, Buenos Aires, Argentina, "Argentinos Lietuvių Balso" redaktorius, šiais metais švenčia savo 60 metų amžiaus sukaktį; jis yra LD bendradarbis.

— A. Šimkevičius, Los Angeles, Calif., agronomas, atsikėlęs iš Lompoc, Calif., jau įsikūrė. Jų duktė Dalia jau bebaigianti vidurinę mokyklą.

— Kun. P. Gailevičius, O. P., Vicksburg, Miss., porą metų gyvenęs Washingtone, D. C., atkeltas į šv. Povilo parapiją.

— A. D. Yuknis, Chicago, Ill., talkininkauja LD, atsiųsdamas nuotraukų ir iškarpų apie lietuvius iš Chicagos amerikiečių spaudos.

— A. Shimkunas, Chicago, Ill., atnaujino LD prenumeratą dviems metams.

— Dr. A. Rudokas, Chicago, Ill., atnaujino LD prenumeratą dviems metams.

— J. Welikis, Miami Fla., kurį laiką gyvenęs Los Angeles, Calif., išvyko į kitą JAV pakraštį.

— J. S. Naujokaitis, Pomona, Calif., paaukojo LD 2 dol.

— J. Kuprėnienė, Washington, D. C., paaukojo LD 2 dol.

— Dr. R. Trumpauskas, Grand Rapids, Mich., paaukojo LD 2 dol.

— E. Rozenblatas, Los Angeles, Calif., paaukojo LD du dol.

SEKMADIENIAIS ĮDOMI RADIJO PROGRAMA

A. Casper, pirmas lietuvių laidotuvių biuro vedėjas Los Angeles, Calif., ir jo firma Cowley & Casper Laidotuvių Įstaiga kviečia visus šio žurnalo skaitytojus pasiklausyti jų vedamos radijo programos: **The Sacred Heart** ir **St. Francis Hour.** Šis pusvalandis duodamas per stotį KBLA (1490 kc.) kiekvieną sekmadienio vakarą 6:15 iki 6:45 val.

A. Casper taip pat kviečia visus, kurie norėtų turėti gražią kalėdinių giesmių knygą "Christmas Carols" anglų kalbo, prašomi rašyti į jo įstaigą: Mr. A. Casper, 935 W. Washington Blvd., Los Angeles 15, Calif., ir knyga bus tuoj pasiųsta.

NAUJOS KNYGOS

AMERIKOS LIETUVIŲ VARDYNAS su prof. K. Pakšto įžanga. 280 psl. Išleido Lietuvių Dienos, Los Angeles, 1953.

J. Gliauda, ORA PRO NOBIS, premijuotas romanas. Išleido Draugo Bendradarbių Klubas, 1953 m.. Adr.: 2334 S. Oakley Ave., Chicago 8, Ill. 248 psl.

Jeronimas Cicėnas, VILNIUS TARP AUDRŲ, 562 ps. su dviem žemėlapiais. Išleido Terra, 748 W. 33rd St., Chicago 16, Ill.

Kun. dr. J. Gutauskas, VAIKO DIEVAS IR RELIGIJA, 328 psl. Išleido Spaudos Bendrovė Žiburiai, Toronto, Ont., Canada.

TAIP JIS KALBĖJO (Don Bosko mintys). Parengė kun. A. Sabaliauskas, SDB. 132 psl.

Hardy Shilgen, S. J., TU IR JI. Išvertė A. Bieliūnas, S. J. Išleido T. T. Jėzuitai, Chicago, Ill. 212 psl. Kaina 2 dol.

LIETUVOS PARTIZANŲ DAINOS, Padainavo J. Grišmanauskas. Išleista rankraščio teisėmis (rotatorium). Spaudė J. Kreivėnas, Cicero, Ill. 16 psl. Žodžiai su gaidomis.

KIBIRKŠTĖLĖS, X-tos mergaičių stovyklos leidinys, 3 ir 4 Nr.

ARCHBISHOP CUSHING'S MESSAGE to Lithuanian American Youth. Išleista Boston, Mass. 1943. 16 psl.

Xenia G. Fabian, Los Angeles, Calif., LD rėmėjo ir skaitytojo S. Fabian duktė, puošniai paminėjusi savo gimtadienį. S. Fabian yra inžinierius-išradėjas ir kartu "Safe-T-Seal" įmonės dalininkas.

Xenia Fabian, daughter of Mr. & Mrs. S. Fabian, celebrated her birthday in September with a banquet and party at their hillside home in Hollywood, Calif. Over 80 people were in attendance, local Lithuanian notables among them. Mr. S. Fabian is an engineer-inventor with the Safe-T-Seal corporation and a backer of "Lithuanian Days" magazine.

DIRVA

Tautinės minties savaitraštis

Leidžiamas spaudos ir radijo draugijos Viltis

Redaguoja Balys Gaidžiūnas

DIRVA turi visuose pasaulio kraštuose savo atstovus ir nuolatinius bendradarbius. Tat DIRVA apie įvykius visad teisingai ir greit painformuoja.

Jei nesate DIRVOS skaitę, bet norite susipažinti, atsiųskite savo adresą ir keliu Dirvos numerius gausite nemokamai.

DIRVA metams kaštuoja: USA - $5.00, Kanadoje - $5.50, visur kitur - $6.50.

ADRESAS:
1272 East 71st Street
Cleveland 3, Ohio

Visi prenumeruokite DIRVĄ!

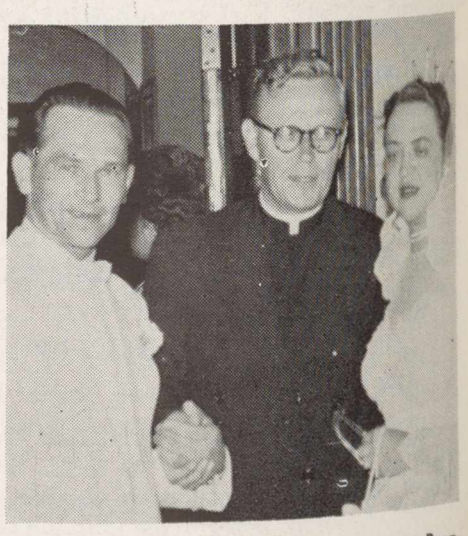

Jaunavedžiai Balys ir Josephine Brazdžioniai, Chicago, Ill., tuoj po jungtuvių su kun. A. Stašiu. Bal. Brazdžionis yra LD bendradarbis ir platintojas.

Newliweds Balys and Josephine Brazdžionis, Chicago, Ill., shown here with the Rev. A. Stašys after the ceremony. Balys Brazdžionis is a contributor-distributor of "Lithuanian Days" in Chicago.

A unit of the Lithuanian Army passes in review on a Vilnius street, pre-war Lithuania.
Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės dalinys žygiuoja Vilniaus miesto gatve 1939 metų rudenį.

CONGRESS TO INVESTIGATE SOVIETS

S. BREDES, JR., Brooklyn, N. Y.

On July 12, 1920, the Republic of Lithuania and Soviet Russia signed a Peace Treaty which in part stated: "Russia without any prejudice recognizes the self-rule and independence of the State of Lithuania with all the juridical consequences and for all times renounces with good will all the sovereignty rights of Russia which it has had in regard to the Lithuanian nation or territory."

Soviet Russia initiated other treaties of non-aggression with Lithuania and the other Baltic States, but in cynical violation of these, Soviet Russia invaded Lithuania, quartered its troops on the three Baltic States and then in the summer of 1940 proceeded to absorb all these three small Baltic States – which had been independent up to that time – into the Soviet Union, after first destroying their governments and arresting their leaders.

The Soviet Russians had to make all this palatable to the world; make it appear legal and so they held a so-called plebiscite in the Baltic States.

Of these actions, Sumner Wells, Under-Secretary of State at the time, stated that these actions were "predatory"; that the incorporation of the Baltic States into he Soviet Union was accomplished by "devious means." The New York Times called these actions: "Robbery on the Baltic."

The world today cries out for PEACE, so does Soviet Russia. What does Soviet Russia seek in a PEACE now? It seeks the ratification by the world of its robber actions in the Baltic States and elsewhere, and it seeks to obtain approval of its joint robber actions with the Nazi Germans.

Only a truly honest peace which recognizes the rights of small nations will be accepted by the peoples of the world today.

The absorption of Lithuania and the other Baltic States into Soviet Union, was acomplished by force, duress and wholly illegal and fraudulent means.

The United States of America and other truly peace loving democratic nations do not recognize the absorption of the Baltic States into the Soviet Union.

Equity, Justice and fair play require an examination of all the actions taken by Soviet Russia against the Baltic States in 1940, to the end that the peoples of the WORLD may sit in judgment upon those actions and learn the truth.

A concrete effort to make findings and recommendations as to the actions of Soviet Russia in the Baltic States in 1940 has been initiated, by the adoption by Congress of the United States, by unanimous vote, of Resolution #346 which directs a committee of seven to conduct a full and complete investigation and study of the seizure and forced "incorporation" of Lithuania, Latvia and Estonia by the Union of Soviet Socialist Republics and the treatment of said Baltic people during and following said seizure and "incorporation."

The results of the investigation in pursuance of House Resolution #346, will be the cornerstone of all future action respecting the Baltic States.

It is anticipated that the results will clearly show that the observations of Sumner Welles, Under-Secretary of State, made in 1940, were correct.

(Continued on Page 20)

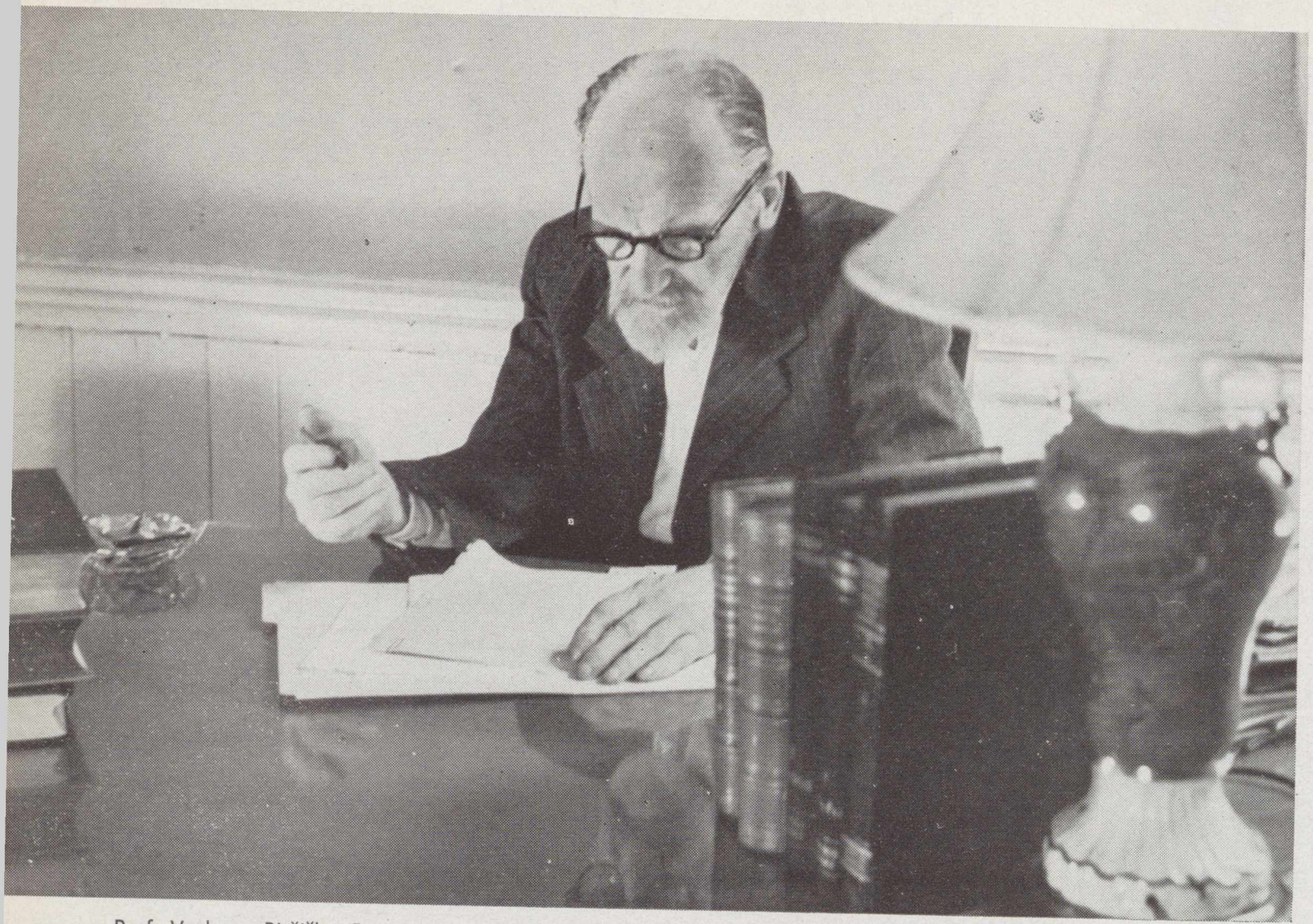

Prof. Vaclovas Biržiška, Boston, Mass., Editor-in-Chief of the Lithuanian Encyclopedia. The first volume of the massive 20-volume project is off the presses and will reach subscribers shortly. (See J. J. Canavan's article on this page.)
Prof. Vaclovas Biržiška, Boston, Mass., Liet. Enciklopedijos vyr. redaktorius. Šiomis dienomis pirmasis LE tomas išeina iš spaudos. Plačiau apie LE skaityk šiame pusl. J. J. Canavan str.

D. Čibo foto

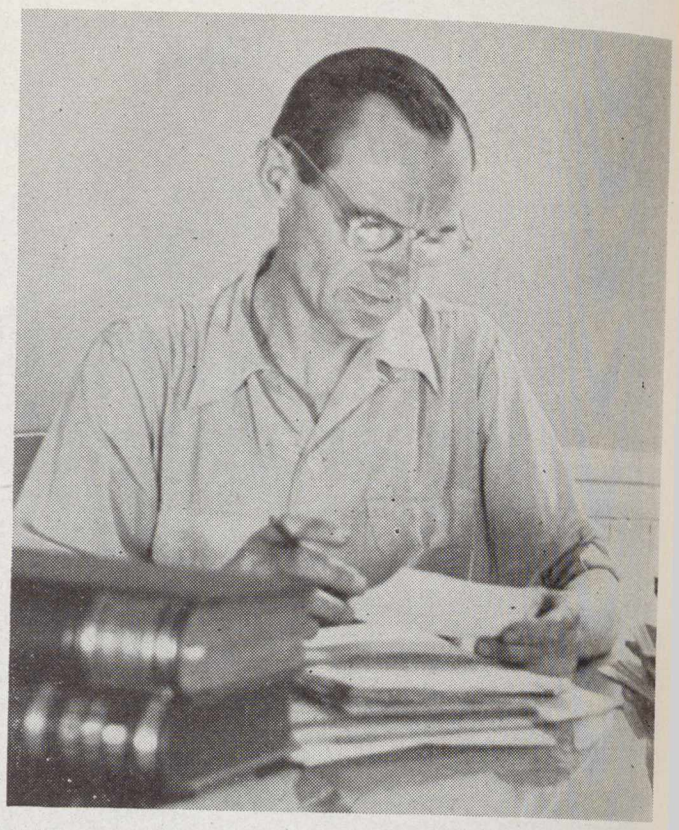

Publisher of the Lithuanian Encyclopedia Juozas Kapočius, Boston, Mass.
Juozas Kapočius, Boston, Mass., Liet. Enciklopedijos leidėjas.

D. Čibo foto

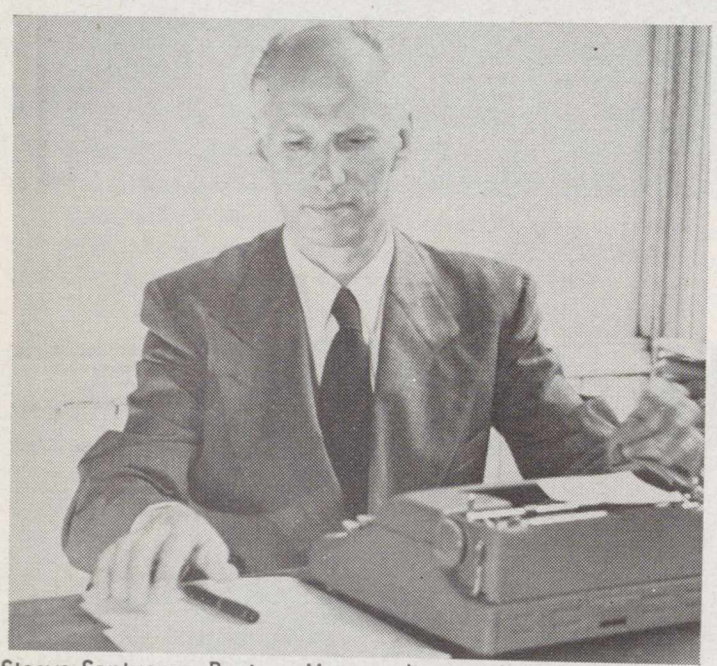

Stasys Santvaras, Boston, Mass., editor and secretary of the Lithuanian Encyclopedia staff.
Stasys Santvaras, Boston, Mass., rašytojas-poetas, vienas iš LE redaktorių ir kartu LE sekretorius.

D. Čibo foto

LITHUANIAN ENCYCLOPEDIA

SOME OF LITHUANIA'S BEST MINDS AT WORK ON 20-VOL. ENCYCLOPEDIA IN SOUTH BOSTON, MASS.

By James J. Canavan

Some of Lithuania's best brains are now assembled in South Boston. These new immigrants are engaged in the great task of recording the circle of arts and sciences in their native land and the world over. They have just finished the first volume of a proposed 20-volume encyclopedia in the Lithuanian language.

To these new immigrants, who've sought refuge here in America, it is their gift to their people still behind the iron curtain. While these renowned Lithuanian scholars have been striving to accomplish their difficult job of compiling the world's accumulated knowledge they have been stimulated by the thought that the work would eventually be an inspiration and a help to their own people now shackled by the communistic barbarians who have wrecked their beloved homeland.

These gentle men, gifted with culture, have been devoting every waking moment to this labor of love. They have come from all sections of America, where they had settled, to contribute their talents to the project.

The sparkplug behind this amazing endeavor is the publisher, Juozas Kapočius, a wiry little man, who only a few years ago broke from the communist chains of bondage and brought his family to the United States.

It was his idea that a Lithuanian encyclopedia be published. When he wrote and told many other Lithuanian refugees about his plan they thought it was a fine idea and heartily agreed to co-operate in every possible way. Then, from all parts of the world, the people who fled from Lithuania began searching through the bags and boxes they had brought from the old country to find things which would be helpful in presenting the development of culture in their native land.

Because absolutely no mail is allowed into their country it was difficult to get material from there. Even so, pictures and information of value poured into the offices at 366 West Broadway, South Boston.

The office force then began the gigantic task of sorting, appraising, editing and arranging the material in proper order. All the work is being done by immigrant labor and the first volume, containing 612 pages, is now available.

One-half of the first edition has already been sold. Lithuanians throughout the United States had not only stripped from the al-

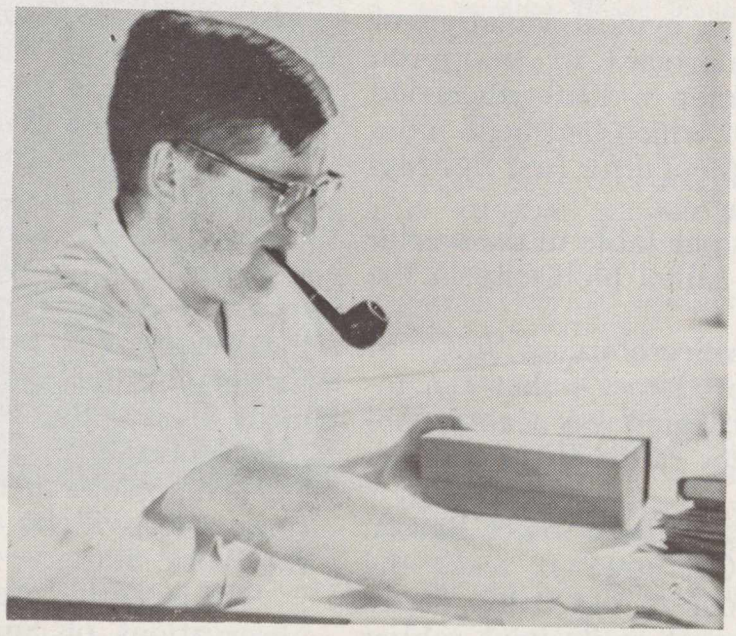

Editors of the Lithuanian Encyclopedia Prof. P. Čepėnas (left) and Dr. J. Girnius, Boston, Mass.
Prof. P. Čepėnas (kairėje) ir dr. J. Girnius, Boston, Mass., LE redaktoriai.

D. Čibo foto

bums which they brought from their homeland Lithuania, as their only memories of their beloved country, material for the encyclopedia but they also sent along $7.50 for the first volume to help in the great cause.

Each Lithuanian who has heard about this project has pledged his support and wants to become a contributor to this gift to the Lithuanian people.

The editor-in-chief, Vaclovas Biržiška, now near 70 and one of a famous family of scholars, is also a driving force behind the new Lithuanian Encyclopedia. Biržiška worked in his native country on an encyclopedia with Professor Pranas Čepėnas, who is now living in Boston.

There will be 42 special sections in the completed work and each is being done by an outstanding authority in his field. Each of the experts is in charge of a large group of assistants whose job it is to assemble up-to-the-minute information.

Of the 42 main editors, the majority of them are living in the United States. Two of them are in Europe.

For Lithuanians in this country the encyclopedia is an historic literary event, and for Americans, too, it is important. It will reveal how well the Lithuanian immigrants have done in this country as well as the achievements of their people who preceded them here.

Recently the editor-in-chief Vaclovas Biržiška, spoke to his homeland by means of the Voice of America, and in reference to the Lithanian Encyclopedia he said: "This work is to be a gift to Lithuania and to all Lithuanians the world over. With this cultural sword we are trying to pierce the iron curtain.

"In a free America we will do this job which you in your country cannot do. Our hearts and our souls are with our brethren behind the iron curtain. We are thinking of you on our daily work."

It is the hope of all the members on the staff of the encyclopedia that many students of Lithuanian descent in the United States will use the volumes and thereby get a better knowledge of the country from which their ancestors came.

The message that the entire staff wants to get across is that truth still does exist; that in the free world people ARE allowed to say and write what they wish. Another objective is to let those behind the iron curtain know that the spirit that made Lithuania great still lives and there is still hope that one day in the not-too-distant future the people of Lithuania will again be independent.

Like thousands of their countrymen, some now on the staff of the encyclopedia fled from persecution, having given up their wordly belongings, homes of the birth, and their relatives, to come to America in search of freedom.

A humble group of dedicated scholars, these men are showing that in a free world truth still has a meaning. To genertaions yet unborn their message of hope and courage will keep the hope and spirit of Lithuania still strong.

(Boston Post Magazine)

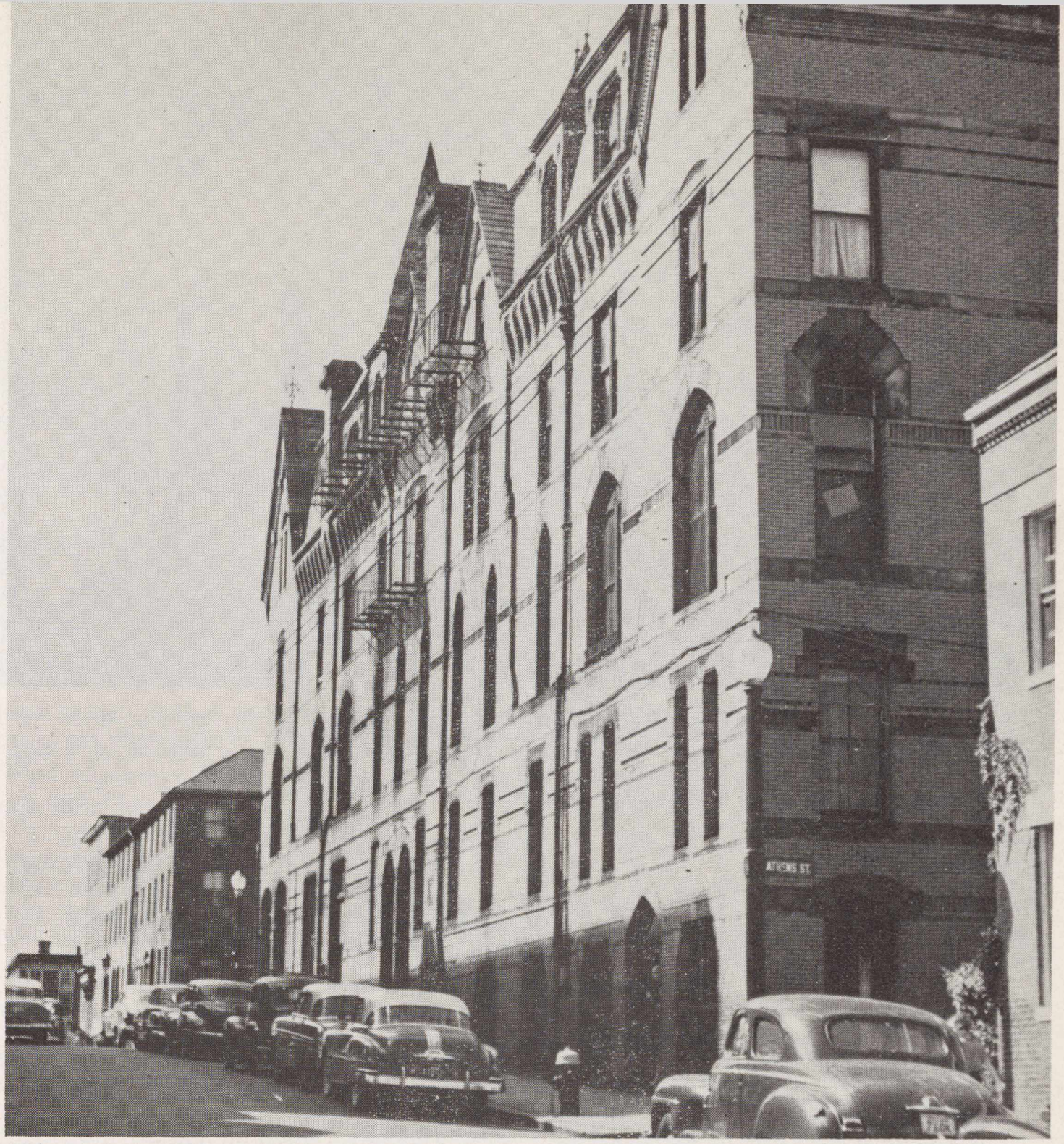

Publishing and printing offices of the Lithuanian Encyclopedia, 366 W. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Liet. Enciklopedijos redakcija, leidykla ir spaustuvė įsikūrusi Ivaškų namuose, 366 W. Broadway, So. Boston 27, Mass.
D. Čibo foto

B. Brazdžionis, Boston, Mass., poet, editor and linotyper at the printing offices of the Lithuanian Encyclopedia.
Bernardas Brazdžionis, Boston, Mass., poetas, vienas iš LE redaktorių, dirbąs LE spaustuvėje kaip linotipininkas.
D. Čibo foto

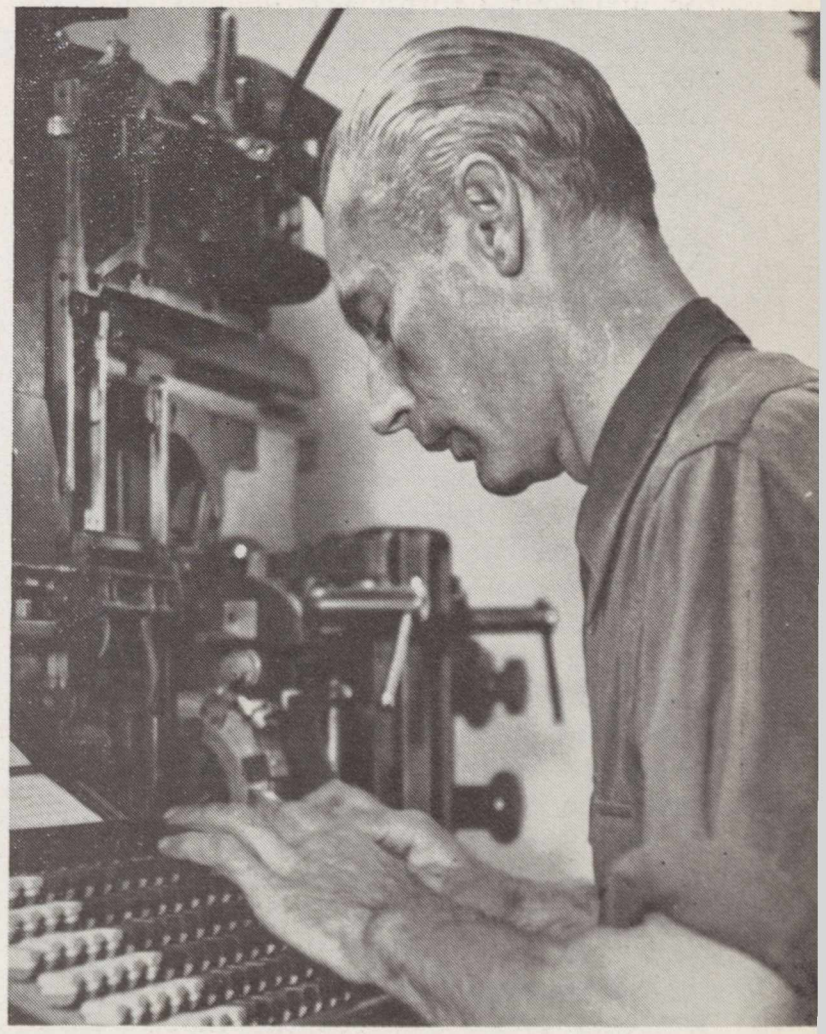

Poet P. Pilka, Boston, Mass., employed as a linotypist at the printing offices of the Lithuanian Encyclopedia.
P. Pilka, Boston, Mass., poetas, dirbąs LE spaustuvėje kaip linotipininkas.
D. Čibo foto

Active all-male Lithuanian octet of East St. Louis, available for performances at all Lithunian function. Head of octet (Nemunas) is A Paulikaitis (far right).

Lietuvių vyrų oktetas, E. St. Louis, Ill., pasirodąs ir atliekąs meninę programą įvairiuose parengimuose; iš kairės dešinėn: A. Vaitkus - LD platintojas ir bendradarbis, Z. Grybinas, R. Izdūnis, A. Sabaliauskas, Č. Vilčinskas, P. Afanasievas, J. Kleonaitis, V. Matulevičius ir A. Paulikaitis - okteto-choro "Nemunas" vadovas.

Lithuania's Last Days

By Sam Blair

Editor's note: Engineer A. Rudis, representative of the Lithuanian American Council, recently visited Europe with Congressman C. J. Kersten in order to gather information on the Soviet occupation of Lithuania in 1940 and the subsequent terrorization of that country by the Soviets. The Chicago American (Oct. 4, 1953) printed an interesting sidelight to this investigation, and we quote it here.

It was just a few minutes after midnight in the Kremlin.

The dozen around the polished table in the luxuriously furninshed conference room fell silent as Josef Stalin indicated he was about to speak. These were the words of the Russian dictator:

"Shut up, you fools. Shut up and sign those papers.

"What do you mean by asking 'Why?' and 'What for?' and 'What do we get out of it?'

"You'll get what we want to give you, if anything. You don't have any choice. Now shut up and sign those papers."

*

The diplomatic "negotiations" were over. Gen Stasys Raštikis, chief of Lithuania's army, picked up a pen and signed his country into a non-aggression and mutual security pact with Russia.

The generalissimo smiled. A lavish banquet was ordered. The Russians gorged themselves, toasted one another, and their Lithuanian "comrades," and thoroughly enjoyed the party.

Gen. Raštikis and his fellow Lithuanian diplomats picked feebly at their food. They had no appetite. They knew they had no choice but to sign those papers—to save their country a ruthless invasion—for a while. But they could also see the bloody handwriting on the wall.

They knew their homeland had ceased to exist as a free nation that night—mired down and drowned in Soviet caviar and champagne.

That story of the beginning of Lithuania's forced enslavement to the Russians was told to a Chicagoan recently by the man who wielded the heaviest pen of all that night in the Kremlin—Gen. Raštikis.

S. Bredes Jr., Brooklyn, N. Y., Lithuanian American attorney who initiated idea that the Lithuanian American Council request Congress to investigate Soviet seizures in the Baltic States, thus giving actuality to the Kersten Resolution. (See his article on Page 17).

S. Bredes, Jr., Brooklyn, N. Y., advokatas, Amerikoje gimęs ir augęs lietuvis, aktyvus lietuviškoje veikloje, pirmasis davęs Amerikos Lietuvių Tarybai mintį prašyti JAV Kongresą, kad ištirtų Lietuvos užgrobimą ir lietuvių tautos naikinimą. Jo mintis tapo realybe. Žiūr. jo str. 17 psl.

Chicago-born Anthony J. Rudis, 9339 S. Oakley Ave., president of Rockwell Engineering Co. and president of the Lithuanian Chamber of Commerce of Illinois, is just returned from a month's tour of Europe, where he gathered evidence and proof of Russia's unlawful seizure of Lithuania.

Rudis was accompanied by Rep. Charles Kersten of Milwaukee, chairman of the newly formed House committee to investigate the Soviet seizure of the Baltic states (Lithuania, Latvia, Estonia). The investigative trip was sponsored by the American Lithuanian Council.

Results of the trip are expected to be made public at hearings to be conducted by the committee this Fall, probably in Chicago.

Rudis said he and Kersten had amassed a wealth of startling information, documents, pictures and wire recordings proving USSR aggression.

In addition, Rudis said, they had secured promises of important witnesses to journey here to testify.

*

Among the documents gathered is the Russian death order for Gen. Raštikis. One of the witnesses is a Lithuanian Red Cross doctor who told Rudis and Kersten how he witnessed a Soviet dominated "election" in Lithuania.

The doctor said there was only one party on the ballots—Communist. Naturally, said the doctor, the Reds won. He added:

"But they were not satisfied. The results showed only some 15 per cent of the voters had marked for the Communists. Newspapers carrying election results were recalled.

"Later editions carried 'revised' results showing the Communists had earned a majority of a 102 per cent, several more hundred votes being counted than people who lived in the province."

(Continued on Page 22)

CONGRESS...

(Continued from Page 17)

That the findings and recommendations will be the means by which an appeal to the World, to the United Nations and to the delegates around any future peace settlement table, will show that the Baltic States never gave up their rights to freedom and independence; they never voluntarily gave up their love for freedom; they never wanted to be a part of the Soviet Union whatever. The actions of Soviet Russia in the Baltic States in 1940 were acts of fraud and duress. Soviet Russia imposed by force its wishes upon a people trampled upon, helpless and powerless to resist.

The findings and results of this investigation as directed under Congressional Resolution #346 will be the application of principles of equity; to divulge to the World the true facts in the face of which, it will be incumbent upon the leaders of political activity over the wide world to insist that there can be no real peace unless Lithuania and the Baltic States be free and independent.

LITHUANIANS MAKE NEWS

The Association of Lithuanian Professors in the U. S. held its convention on September 5 in Chicago, Ill.; the following were elected to the national organ: *J. Jucaitis, M. Mackevičius, A. Plateris, S. Stankus,* and *L. Šlapelis.*

Attorney A. Shallna of Boston, Mass., Lithuanian Consul, was recently elected a member of the Executive Committee of the Massachusetts Trial Lawyers Association.

The American Roman Catholic Lithuanian Organists League at its annual convention, held in Chicago, Ill., elected the following national officers: *A. Giedraitis* - Pres.; *J. Šiaučiūnas* - Vice-Pres.; *F. Bujan* - Sec'y.; *J. Karpis* and *S. Zilius* - Trustees; *J. Kreivėnas* was elected editor of the organists' publication "Muzikos Žinios."

Svetlana Beriosova, Lithuanian-born, 21 year old ballet dancer with the *Sadlers Wells Ballet Co.* of England, is a rising star in the English theatrical world. Now she is touring the U. S. with the company.

This year's national convention of the *Lithuanian Roman Catholic Priests' League* was the largest on record. A little more than 80 priests attended the two day sessions, September 16 and 17, 1953, at Maria High School, Chicago, Ill.

A *Lithuanian language course* has been inaugurated by Columbia University, New York, N. Y.

During the first six months of this year a total of 82 *Lithuanian books* were published: in the U. S. - 63, in Germany - 5, three each in Italy, Argentina, and Australia, and one each in England, Belgium, and Colombia.

E. J. Harrison, London, England, former British Consul in Kaunas and Vilnius, Lithuania, celebrated his 80th birthday anniversary this year. He is author of the book *Lithuania's Fight for Freedom* and a Lithuanian spokesman in the British press.

J. Mozeris, Chicago, Ill., Lithuanian banker, was elected President of the Illinois Savings and Loan League.

Dr. P. Grigaitis, Chicago, Ill., Editor - in - Chief of the daily "Naujienos" and national sec'y of the American Lithuanian Council, marked his 70th birthday this year.

P. Tautvaiša, Chicago, Ill., recently won the chess championship of Illinois.

V. K. Banaitis, Brooklyn, N. Y., distinguished Lithuanian composer, has been working on a new Lithuanian opera *Juratė ir Kastytis.* He has already written music for the first act of this new opera.

A. Liaugminas, Ph. D., Bogota, Colombia, is a professor of modern languages and philosophy at the State University.

K. Bielinis, New York, N. Y., a life-long leader of the Lithuanian Social - Democratic Party, former member of Lithuanian Diet in 1922-1926, former member of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania, and now a member of the Committee for a Free Lithuania, marked his 70th birthday this year.

Knights of Lithuania 40th national convention, Boston, Mass. Leading figures are shown on speaker's platform; left to right: P. Labanauskas of the Voice of America; the Rev. J. Jutkevičius of Worcester, Mass.; A. O. Shallna, Lithuanian Consul in Boston, Mass.; and Al Wesey of Great Neck, N. Y., past national president of the K of L.

Iš Lietuvos Vyčių organizacijos 40-jo visuotinio suvažiavimo Boston, Mass., rugp. 27-30 d.; iš kairės dešinėn: P. Labanauskas, "Amerikos Balso" liet. sk. tarnautojas; kun. J. Jutkevičius, Lietuvos Vyčių Lietuvos Reikalų Komisijos pirm.; adv. A. O. Shallna, Lietuvos konsulas Bostone; ir Al Wesey, buv. Lietuvos Vyčių centro valdybos pirm.

Religious News Service Photo

Dr. A. Kimsa, Bogota, Colombia, has been employed by the City University as a professor of mathematics.

P. Matiukas, Adelaide, Australia, well-known Lithuanian violinist, has been signed by the Australian BBC symphony orchestra.

V. Pavilanis, M. D., P. Q., Canada, is a professor at Montreal University. He also heads the Hygiene School of the same University.

The 25th annual convention of the *American Lithuanian Roman Women's League* at Cicero, Ill., elected the following national officers: Mrs. J. Mack - Pres.; Mrs. U. Daukantas - Vice-Pres.; Mrs. A. Statkus - Vice-Pres.; Mrs. M. Vaičiūnas - Sec'y; Mrs. H. Statkus - Treas. Mrs. M. Pauliukonis was chosen editor of the League's monthly publication *Moterų Dirva.*

Plans are being made for the *Sixth General Assembly* of Lithanian Catholic Federation *Ateitis.* The Assembly will take place in Chicago, Ill., sometime in September next year. All three Associations of the Federation will participate.

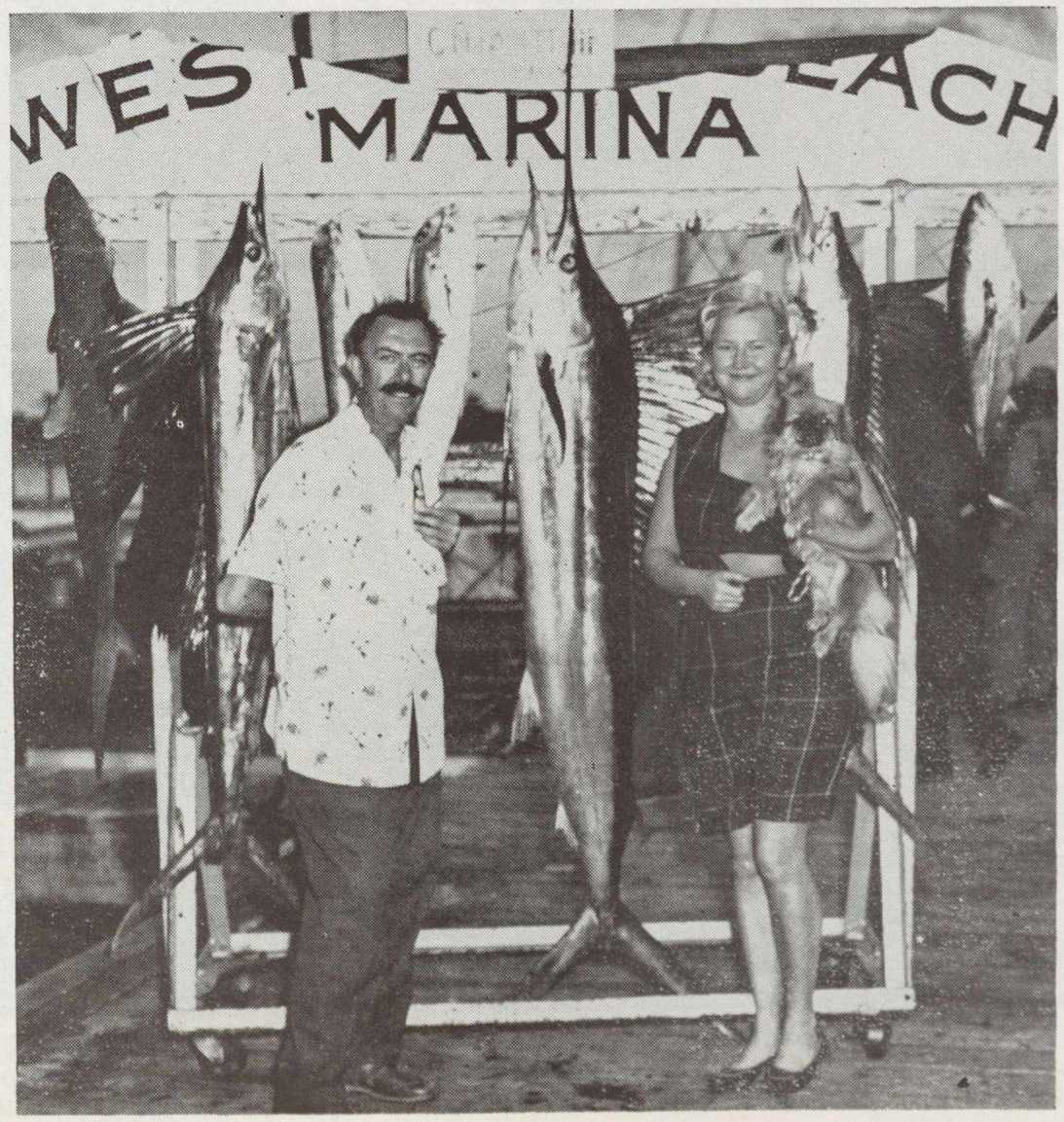

The Douglas T. Mitchells of Scarsdale, N. Y., with 8 ft. 4½ in. catch at West Palm Beach, Florida. A prize, for the season's biggest, was given them by the West Palm Beach Fisherman's Club. Mr. Mitchell is a honorary subscriber and booster of "Lithuanian Days" magazine.

Douglas T. Mitchell, Scarsdale, N. Y., su žmona tiesiai iš jūros prie West Palm Beach, Florida su savo sugauta didžiausia žuvim šiame sezone (8 pėdos ir 4½ inčų). W. Palm Beach meškeriotojų klubas jiems už tai įteikė dovaną ir specialų pažymėjimą. D. T. Mitchell yra American Radio Hardware Co., Inc., savininkas Mt. Vernon, N. Y., ir "Lietuvių Dienų" garbės prenumeratorius bei rėmėjas.

LITHUANIA'S LAST DAYS

(Continued from Page 20)

Another prospective witness told the congresman and the Chicagoan he witnessed the Lithuanian Parliament vote 'unanimously" to make their country a part of the Soviet Union.

The man said the vote was taken in the opera house at Kaunas, capital of the country. The witness said:

"There were 180 Russian soldiers armed with tommy guns hidden behind the curtains on the stage. And, fantastic as it may seem, there were six soldiers with machine pistols crouched under the speaker's table, protected from view by a large overhanging tablecloth.

"There was not a dissenting vote."

*

The delegation talked with a priest in Paris who told them how, before he escaped, he was lashed naked to cakes of ice for 18 hours in an effort to make him confess spying.

Other clergymen told of unrelenting persecution of all men of God.

Catholics, Jews and Protestants alike all live in bodily fear of attending their churches or synagogues.

Being a predominantly Catholic country, members of that faith have borne the brunt of the harassment. Of a pre-invasion total of 1,700 Roman priests in the country, less than a scattered handful remain, the delegation was told.

*

Rudis said he expects the Congressional committee to be shown evidence of mass slaughtering of Lithuania's intelligetsia and leaders (one report said even Boy Scout troop masters were proscribed), wholesale rape of Lithuanian girls and woman, brutal death marches of captives and wanton robbing and looting by Russian troops in the country.

The Baltic countries were the first of the small countries to come under the Soviet's "sphere of influence."

(Chicago American, Oct. 4, 1953)

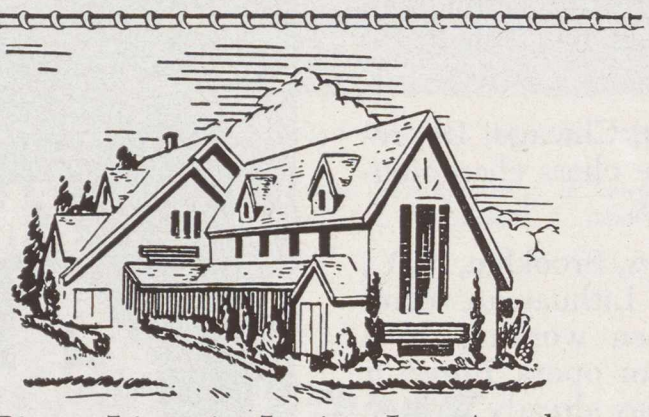

Pirma Lietuvių Įstaiga Los Angeles

COWLEY & CASPER

Laidotuvių Namas

935 W. Washington Blvd. PR. 1061

LITHUANIAN AFFAIRS IN THE U. S. PRESS

The Register, Denver, Colo., Aug. 9, **The Providence Visitor,** Providence, R. I., Aug. 12, **The Tablet,** New York, N. Y., July 18, Aug. 1, **New York Daily News,** July 29, **The Catholic Standar & Times,** July 17, **Boston Evening American,** July 29, **The New York News,** July 29. Articles on the newly introduced Kersten Resolution. "Russia's seizure of three Baltic countries, overshadowed by more lurid Communist crime, is to be thoroughly investigated by Congress... / The probe will cover the treacherous 'incorporation' of Lithuania, Latvia and Estonia into the Union of Soviet Socialist Republics in 1940 and again in 1944 when Russia won them back from the Nazis."

U. S. News & World Report, Oct. 16. List of broken non-aggression pacts. "Russia and Baltic States, 1939. Non-aggression pacts with Latvia, Estonia, Lithuania ended when all three were annexed by the Soviet within a year."

Chicago American Sunday Pictorial Review, Aug. 23. Chicago Profiles, by Wesley Hartzell, featuring Estelle Andrulis. "She is a Chicagoan, one of the Quartermaster Corps' top food purchasing agents, provides $45,000,000 worth of tummy fuel for (our army) - including every last bean gulped by every last man in the Army, whether at home, in Korea, Germany, Alaska or Japan."

New York Sunday Star-Ledger, July 19. Article "Archery just grows and grows - it's the poor man's golf or tennis," by Greg Castano. Photo of "Florence Petrulis of East Orange, long-time archery enthusiast / Montclair Operatic Club member enjoys growing N. J. pastime."

New York Daily News, July 14. Broadway column by Danton Walker. "Film star John Hodiak is the latest movie star to be readying a nite club act for Las Vegas. He'll sing and tell dialect stories in this native Lithuanian accent..."

Lithuanian Sisters with pupils at the St. Peter-Paul parish school, Elizabeth, N. J.

Šv. Petro ir Povilo lietuvių parapijos mokyklos mokiniai su savo mokytojomis - lietuvaitėmis seselėmis, Elizabeth, N. J.; sėdi iš kairės dešinėn: ses. M. Asizija, ses. M. Klodija, ses. M. Barbora, neseniai miręs buv. parapijos klebonas kun. J. Simonaitis, ses. M. Kristina - mokyklos vedėja ,ses. Mirijana, ses. Marita ir T. Dzikienė - lituanistikos dalykų mokytoja.

Statement Required by the Act of August 24, 1912, as Amended by the Acts of March 3, 1933, and July 2, 1946 (Title 39, United States Code, Section 233) Showing the Ownership, Management, and Circulation of

Lietuvių Dienos (Lithuanian Days) published monthly, except July and August, at Los Angeles, California for October 1, 1953.

1. The names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are:

Publisher Anthony F. Skirius, 5983 Franklin Ave., Los Angeles 38, Calif.

Editor Juozas Vitėnas, 518 W. 75th St., Los Angeles 44, Calif.

Managing editor Leonardas Valiukas, 9204 So. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

Business manager Juozas Urbonas, 5983 Franklin Ave., Los Angeles 38, Calif.

2. The owner is: (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual, must be given.) — Anthony F. Skirius, 5983 Franklin Ave., Los Angeles 38, Calif.

3. The known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state). — None.

4. Paragraphs 2 and 3 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting; also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of bona fide owner.

5. The average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the 12 months preceding the date shown above was: (This information is required from daily, weekly, semiweekly, and triweekly newspapers only.). —

Anthony F. Skirius,

(Signature of editor, publisher, business manager or owner).

Sworn to and subscribed before me this Oct. 2 day of 1953. John R. Nash, Notary Public

(My Commission expires Oct. 3, 1953) (Seal)

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

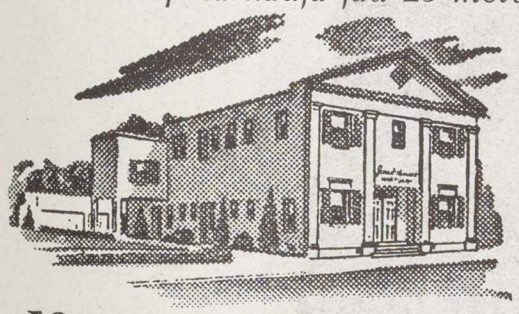

JONES & HAMROCK
MORTUARY
731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15
PROSPECT 6091

LIETUVIU RADIJO PROGRAMOS

Chicago, Ill.

Sophie Barcus Radio Hours
Chicago - WGES - 1390 kilocycles
Mo. - Fri. 8:45 - 9:30 A. M.
Sat. - 8:30 - 9:30 A. M.
Mondays (Lietuviškos vakaruškos)
7:00 - 8:00 P. M.
Sophie Barcus, 7121 So. Rockwell,
Chicago 29, Ill. - Tel. 42413

MARGUTIS - Kasdieninė Lietuvių Radijo Programa
Cicero - Chicago — WHFC — 1450 kilocycles
Programa kiekvieną vakarą 9:15 val.
Ketvirtadieniais dvi programos: 7:00 ir 9:15
Sekmadieniais 1:00 p. m.
Vedėja - Lilija Vanagaitienė
Margutis - 6755 S. Western Ave., Chicago, Ill.
Telef. GRovehill 6-2242

The Saltimieras Lithuanian Show
Chicago WGES - 5000 Watt - 1390 kc
Monday thru Friday from 8:00 to 8:30 P. M.
No recordings - Live talent only
Paul B. Šaltimieras, Director
6801 So. Talman Ave., Chicago 29, Ill.
Telephone FInancial 0650

Baltimore, Md.

Lietuvių Melodijos Valandėlė
Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles
Sekmadieniais 12:30 - 1:00 vidurdienį
Direktorius - Albertas Juškevičius, 4515 Wilmslow Road, Baltimore 10, Md. Phone Tuxedo 8693
Padėjėjas - Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radio Korp. Programa
Boston, Mass. - WBMS - 1090 kilocycles
Sekmadieniais 12:00 iki 12:30 val. per pietus
Muzika, dainos ir Magdutės pasaka
Direktorius S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. SO. 80489

Brooklyn, N. Y.

Lithuanian Radio Program
Brooklyn, N. Y. - WWRL - 5000 kilocycles
Saturdays - 2:00 - 3:00 P. M.
Joseph Ginkus, Director
495 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. - Tel. EV. 4-9293

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"
Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sundays 3:00 - 3:30 P. M.
Director Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone BRoadway 32224

Hillside, N. J.

Memories of Lithuania
Hillside, N. J. - WEVD - 1330 kilocycles
Saturdays - 4:45 - 5:30 P. M.
Director Jack J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J. - Tel. WA. 6-3325

Pittsburgh, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, P.

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays - 6:35 to 7:30 P. M.
Director Dr. M. J. Colney
148 Grand St., Waterbury, Conn.
Assistant Director Bronius Dūda

Cleveland, Ohio

Clevelando Lietuvių Radijo Valanda
Cleveland, Ohio - WSRS - 1490 kilocycles
Programa kiekvieną penktadienį 7 val. vak.
Pirm. J. Stempuzis, 1152 Dallas Rd., Cleveland 6. Ohio
Telfonas TY. 1-1900.
Programos vedėjas B. Auginas, 1359 E. 94th St. Cleveland 3, Ohio, tel. CE. 15904.
Reikalų vedėjas V. Rocevičius, 1319 E. 89 St., Cleveland 6, Ohio, tel. RA. 1-9936.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
KOWL - 1580 kilocycles - Santa Monica, Calif.
Saturdays - 10:00 - 10:30 A. M.
Direktorius Bruno Gediminas, 1827½ N. Western Ave., Los Angeles 27, Calif. Phone HO. 9-4150
Reikalų vedėjas - George Rudelis, 5027 Zelzak St., Encino, Calif.
Programos vedėjas Vladas Bakūnas, 922 W. 36th St., Los Angeles 7, Calif. Phone RI 1780.

If your LITHUANIAN DAYS subscription has expired, please renew it now. Order a subscription for your friend. When renewing, be sure to include your full address. Subscription: $4.00 per year.

GOOD REALTY CO.
J. J. BAKUS, Lithuanian Real Estate Broker
Multiple Listing Service
4728 So. Normandie — Los Angeles 37, Calif.
Office: AXminster 7900 — Res.: PLeasant 3-6590

LITHUANIAN REALTY CO.
Real Estate — Loans & Insurance
Fire, Automobile & Other Insurance
CHAS. LUKSIS, Manager
3502 W. Pico Blvd. — Phone RE. 8278

Tabash Rug & Carpet Co.
Large Selection of Rugs and Carpets at Reasonable Prices
Al TABASH, Owner — Lithuanian Spoken
5374 W. PICO BLVD., LOS ANGELES, CALIF. Phone WYoming 2725

HELEN'S
HOUSE OF BEAUTY
HELEN MOCKUS — 1722 N. WESTERN AVE.
PHONE HO. 9-4600 — HOLLYWOOD 27, CALIF.

ANTHONY F. SKIRIUS
Agent of REPUBLIC Insurance Co.
Underwriter of Fire, Auto, Liability,
Workmen's Compensation and Other Kind of Insurance
9204 SO. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF.
Phone PLymouth 4-1377

LIETUVIŲ
DIENOS

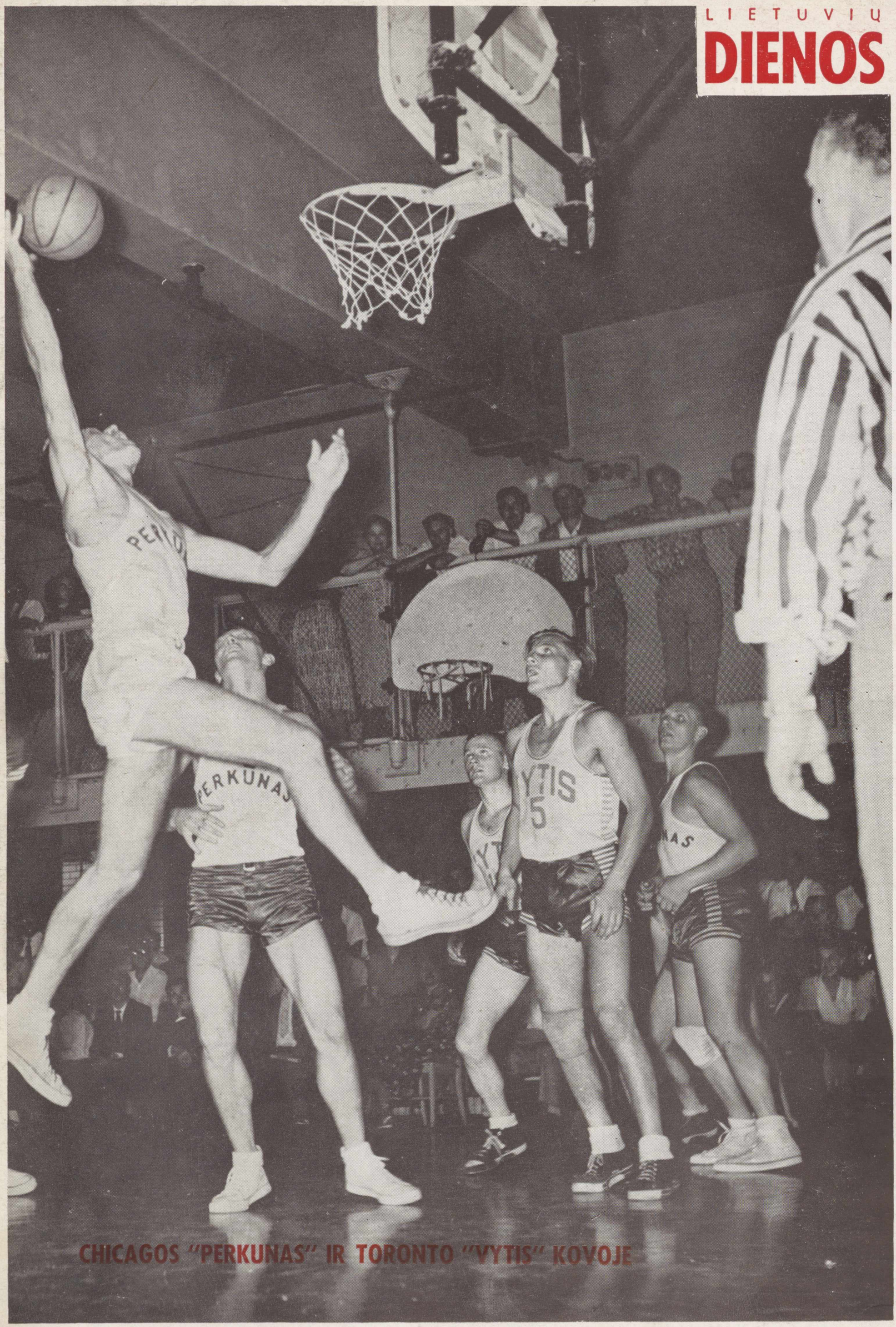

CHICAGOS "PERKUNAS" IR TORONTO "VYTIS" KOVOJE